

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІВЕНТ-ІНДУСТРІЇ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА**

УДК 7.01.03

Дипломна робота на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
на тему:
**СУЧАСНА МОЛОДЬ І КУЛЬТУРНА ТВОРЧІСТЬ: СТАН І
ТЕНДЕНЦІЇ**

Виконала студентка освітньо-професійної програми
І (бакалаврського) рівня спеціальності 034 «Культурологія»
Галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»
денної форми навчання

Ткачук Тетяна Василівна

Науковий керівник:
доцент кафедри документальних
комунікацій та бібліотечної справи, к. іст. н.,
доц. **Шатрова Марина Борисівна**

Рецензент:

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА — ВАГОМА ЧАСТИНА СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ	7
1.1. Проблема відродження національної свідомості як одна з головних рис національної культури.....	7
1.2. Культурно-історична обумовленість творчості.....	12
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА МОЛОДЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ	16
2.1. Стан та тенденції стимулювання і заохочення молоді в культурному просторі України.....	16
2.2. Культурна політика держави як передумова творчої діяльності молоді.....	22
2.3. Підтримка української національної продукції у всіх сферах культури.....	30
РОЗДІЛ 3. ТВОРЧИСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ	34
3.1. Платформа Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни».....	34
3.2. Активний вихід молоді у світове культурне життя через поширення нових творів у соціальних мережах.....	55
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Молодь – це велика соціально-демографічна група, яка займає провідне місце в будь-якому суспільстві, адже саме від якості виховання молоді залежить майбутнє країни. Наразі, розглядаючи українську молодь, представники старших поколінь відмічають зниження тяги до відвідування музеїв, театрів, виставок. Проте, різноманітні яскраві проекти, літературні та музичні твори, картини, все ж таки вказують на життєздатність молодіжного сегменту культури.

Такі розбіжності дають зрозуміти, що культурна творчість сучасної молоді та її місце у вже сформованому культурному просторі нашої держави, потребує більш детального вивчення. Особливо актуальним це питання стає в результаті російсько-української війни, яка приносить з собою значні трансформації мистецького простору України, зокрема, його частковий перехід до онлайн-режиму.

Мета дослідження – проаналізувати стан та тенденції культурної творчості української молоді в сучасному суспільстві.

У відповідності з поставленою метою були визначені наступні **завдання дослідження**:

- охарактеризувати проблему відродження національної свідомості, як одну із головних рис національної культури;
- розкрити культурно-історичну обумовленість творчості;
- проаналізувати стан та тенденції стимулювання і заохочення молоді в культурному просторі України;
- дослідити культурну політику держави, як передумову творчої діяльності молоді;
- оцінити рівень підтримки української національної продукції у всіх сферах культури;
- проаналізувати роботу платформи Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни»;

- охарактеризувати особливості виходу української творчої молоді у світовий культурний простір шляхом розповсюдження нових мистецьких творів через соціальні мережі.

Об'єкт дослідження – сучасна українська молодь.

Предмет дослідження – стан та тенденції розвитку культурної творчості української молоді у межах сучасного суспільства.

Теоретико-методологічна основа дослідження. В ході дослідження були використані наукові роботи багатьох українських та зарубіжних вчених. Серед праць, що розкривали питання національної культури, були використані роботи таких вчених, як А. В. Головка – про ідеологічні чинники розбудови української національної культури [8], В. Карлової – про формування національної самосвідомості українського народу в період національно-культурного відродження [15], Я. Грицака – про формування української модерної нації [10].

Для розкриття питання поєднання сучасної молоді та культурної творчості використано роботи таких вчених як: А. І. Савенкова (про головні підходи до розробки концепції обдарованості) [23], Д. Б. Богоявленської (про суб'єкт діяльності в проблематиці творчості) [17].

Робота ґрунтується на використанні письмових літературних джерел, Інтернет-джерел, наукових статей та законодавчих актів.

Методологія дослідження базується на використанні метода історичної реконструкції, за допомогою якого вдалося виявити потенціал молоді, її здатність до участі у різноманітних формах; серед інших – культурологічний метод, за допомогою якого можна розширити уяву про потенціал художньої практики загалом.

Наукова новизна дослідження полягає у розширенні уявлення про потенціал художньої діяльності в сучасних умовах, з'ясуванні сутності нових форм роботи, спрямованих на позиціонування України в сучасному соціокультурному просторі.

Практична цінність отриманих результатів дослідження полягає у можливості їх використання у лекційних матеріалах з галузі знань «Культура та мистецтво».

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження пройшли апробацію на науковій конференції *Світовий культурний простір крізь призму сучасних глобалізаційних пандемічних викликів та війни XVIII міжнар. наук.-практ. конф.*, 17—18 листоп., 2022 р. м. Рівне: програма. Рівне: РДГУ, 2022. 36 с.

"Фрагменти бакалаврського дослідження оприлюднені у формі наукової статті у науково-метричному збірнику:

- Ткачук Т.В. ПЛАТФОРМА МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ «МИСТЕЦТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ». Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Вип. . Рівне: РДГУ, 2023. С. ____ [с.].

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів (по два підпункти), висновку, списку використаної літератури та додатків.

У Виступі визначено актуальність теми, визначено мету та завдання наукового пошуку, розглянуто інші складові, зокрема й структуру дослідження.

В Основній частині, що має три розділи, виявляється детальний аналіз та обговорення певних аспектів української національної культури, сучасної молоді в українській культурі та творчості під час війни. Кожен містить окремі розділи, які детально розглядають важливі теми і питання, пов'язані з культурою та молоддю в Україні.

У розділі 1 «Українська національна культура – вагома частина світового культурного простору» розглядаються проблеми відродження національної свідомості як одна із головних рис національної культури та культурно-історичної обумовленості творчості.

У розділі 2 «Сучасна молодь в сучасній українській культурі» обговорюється стан та тенденції стимулювання і заохочення молоді в культурному просторі України, роль культурної політики держави як передумови для творчої діяльності молоді, а також підтримка української національної продукції в усіх сферах культури.

У розділі 3 «Творчість під час війни» розглядаються платформа Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни» та активний вихід молоді у світове культурне життя через поширення нових творів у соціальних мережах.

У Висновках підведено загальні підсумки стосовно проведеного дослідження.

Список використаної літератури складається з 44 найменувань. Наведено 2 таблиці. Додатки – 12.

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА — ВАГОМА ЧАСТИНА СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ.

1.1. Проблема відродження національної свідомості як одна з головних рис національної культури

Національна культура являє собою особливу сферу або навіть певний простір спілкування, який об'єднує в собі індивідів та реально функціонує завдяки набуттю окремими культурними явищами загального значення (незалежно від того, на якій регіональній основі вони сформувались). При цьому, національна культура є своєрідною, неповторною та оригінальною, що проявляється як у духовному, так і в матеріальному спрямуванні. Кожен народ, формуючи свою національну культуру, робить внесок й у світову культурну спадщину.

Питанням національної культури протягом останніх століть займалося чимало дослідників. Одним із перших в їх число увійшов німецький філософ історії другої половини XVIII ст. Й. Г. Гердер. Саме він був автором теорії, що розглядає культуру як основний чинник утворення нації. Безпосередньо під національною культурою, мислитель розумів розвиток людської душі, яка завжди перебуває під впливом рідної природи [20, с. 28].

Цікавився питанням національної культури і вітчизняний дослідник О. Н. Даменіа. Він випустив декілька праць, де вказував на історичність національної культури. Вчений наголошує на тому, що національну культуру не можна відносити до числа конгломератів або простого набору різних компонентів, оскільки вона є історично складеною, стійкою та властивою лише певній культурі.

На думку дослідника, невід'ємною складовою національної культури є система відносин, суспільно важливих предметів, цінностей, які складають сутність її національної своєрідності. Саме завдяки цим компонентам,

національна культура позиціонує себе як цілісний організм, який може себе постійно підтримувати та відтворювати, знаходячись одночасно в живому контакті, спілкуванні з іншими культурами. При цьому, О. Н. Даменія, наголошує, що національна культура здатна не лише відтворювати себе, але й формувати невістачаючі їй елементи, збагачуватись у взаємодії з культурами інших народів [20, с. 30].

Думку про історичність національної культури також підтверджують такі дослідники, як А. Е. Воронкова, М. М. Баб'як, Е. Н. Коренєв та І. В. Мажура. Ці вчені стверджують, що поняття національної культури було виокремлено з існуючої етнокультурної різноманітності міфів, легенд, епосу, діалектів та їх трансформацій.

Що стосується безпосередньо української національної культури, то її дослідженням почали займатись після Національно-демократичної революції, яка припала на 1917-1920 рр. Проте, перші праці, де згадувалась українська національна культура, з'явилися лише у 1980-х роках. Дані праці були випущені зарубіжними дослідниками і розглядали аспекти розвитку української національної культури в залежності від політико-ідеологічних висновків та від політичних уподобань авторів досліджень. А основний акцент в таких працях робився на культурну діяльність національних урядів Української революції.

Найбільша кількість літератури, де розглядалися проблеми розвитку української національної культури, була випущена саме в радянський період та була наповнена ідеологічною заангажованністю, пропагандистським та політично-публіцистичним характером. Проте, були і праці, які дозволили сформуванню нові концептуально-методологічні засади дослідження проблем української національної культури. В подальшому вони неодноразово перевидавалися. Їх авторами були Г. Боряк [7], Я. Грицак [10], Я. Дашкевич [13], М. Дмитрієнко [13] та інші.

З 2000-х років почали з'являтися роботи, де розкривається процес формування української національної культури в післяреволюційний період.

У 2007 році зарубіжний вчений С. Прусайтіс, здійснив дослідження під назвою «The Cultural Environment of International Business», в якій виокремив три головні риси будь-якої національної культури. На його думку, до них належать наступні:

1. Відносність. Не може існувати позитивних або негативних оцінок стосовно певної національної культури. Це пояснюється тим, що для представників різних культур притаманні власні сприйняття світу та розуміння відносно прийнятності або неприйнятності певної поведінки.

2. Колективність. Національна культура входить до числа колективних явищ і не стосується поведінки окремої особи.

3. Неможливість спадковості. Національну культуру не можна успадкувати, оскільки вона є результатом соціальних контактів, які впливають на спосіб мислення та поведінку особи [26, с. 129].

Представлені дослідником риси дійсно наявні і в українській національній культурі. Проте, однією з головних рис саме української культури, є відродження національної свідомості. Це підтверджується і тим фактом, що в умовах розвитку України, як незалежної держави, одним із головних напрямів державної політики є національне відродження українського народу, усесторонній розвиток його культури, реалізація найкращих традицій історико-культурного минулого, його цінностей, та виховання на даних принципах молодого покоління.

Варто відмітити, що поняття відродження національної свідомості українців, до сьогоднішнього дня не має однозначного трактування, а періодизація цього процесу різниця в залежності від дослідників, які розглядають дане питання. Так, одна група вчених стверджує, що представлене поняття являє собою процес утвердження національної самосвідомості серед інтелігенції, а вже потім поширення її в народні маси. Інша група вчених, обмежує дане поняття виключно культурною галуззю та пояснює його як відродження народних традицій та звичаїв, розширення сфери використання української мови, розвиток української культури.

Проте, на думку української дослідниці В. Карлової, подібні трактування є значно спрощеними, оскільки національне відродження – це політико-культурний процес, кінцева мета якого полягає у створенні національної незалежності. Для підтвердження своєї концепції, дослідниця звертається до слів іншого відомого вченого, Р. Шпорлюка, який стверджував, що: «якщо навіть творці та учасники національного відродження заперечують будь-які політичні наміри або задуми, наполягаючи на тому, що вони піклуються про народну культуру, фольклор або місцеву історію. Однак реальне значення цієї діяльності рівнозначне заявам: «Ми – відмінний від інших народ», «Ми маємо свою землю», «У нас є особисте минуле, особиста історія»» [15, с. 3].

Також варто відмітити думку такого дослідника, як В. М. Литвин, який вважав поняття «національна самосвідомість» не тотожним національно-культурному відродженню, а значнішим за нього. Це пояснюється тим, що під національно-культурним відродженням він розумів національний рух у вигляді різних угруповань: гуртків, таємних організацій, масонських лож, політичних товариств, громадських заходів та культурних проєктів. При цьому, вчений акцентував увагу на тому факті, що жоден організований рух не зможе існувати поза певними формами свідомості, політичної доктрини або ідеології [16, с. 478].

Незважаючи на той факт, що в еволюції національної свідомості кожного окремого суспільства були присутні значні відмінності, низкою дослідників було виділено три головні етапи у розвитку національних рухів Східної Європи:

- фольклорно-етнографічний;
- літературний (культурницький);
- політичний.

До числа цих дослідників увійшов і чеський історик М. Грох, який додатково дав цим етапам назви «фаза А», «фаза Б» та «фаза В». Вчений наділив кожен з фаз, власними характеристиками:

1. Фаза А. У невеликих групах представників інтелігенції певного етносу окреслюються перші контури національної самосвідомості. Цей етап можна також назвати фазою культурного пробудження.

2. Фаза Б. Група патріотів несе національну свідомість у народні маси та мобілізує їх. Цей етап також називають фазою національної агітації.

3. Фаза В. Активізується у випадку успішної реалізації фази Б. На цьому етапі розпочинається масовий рух з політичними течіями та наслідками, коли національною самосвідомістю вже охоплена більша частина етносу й основною метою стає політична автономія [32].

Представлену модель можна з легкістю розглянути на прикладі становлення української самосвідомості. Так, фаза А тривала з кінця XVIII ст. і до першої половини XIX ст. В цей період пробуджується національна самосвідомість інтелігенції, зароджується національний рух у вигляді збирання пам'яток старовини, створюється національна література та розвиваються наукові дослідження в області історії, фольклору, етнографії. Крім того, формуються різноманітні гуртки, таємні організації, виникає федералістська ідея.

Фаза Б тривала з 60-х по 90-ті рр. XIX ст. В той період спостерігається трансформація національного руху у народницький, який мав свої особливості в різних регіонах України. На цьому етапі національна свідомість в основному проявляє себе у науковій та літературній діяльності провідників народницького руху. Національна ідеологія залишається ще на стадії зародження.

Фаза В тривала з кінця XIX ст. до початку XX ст. В той період відбувається політизація національного руху, тобто залучаються широкі маси населення, створюються політичні партії та політичні доктрини націоналізму. Українці розпочинають парламентську діяльність [13, с. 4].

Орієнтуючись на представлені етапи, Я. Й. Грицак у своїй роботі «Нарис історії України: формування модерної української нації XIX—XX

ст.» відмічає, що основою формування української національної самосвідомості, виступають історичні та фольклористичні дослідження, проведені П. Гулаком-Артемівським, Г. Квіткою-Основ'яненком та Є. Гребінкою. Навіть незважаючи на той факт, що їх літературно-науковий рух не мав організованої форми, однак завдяки збиранню культурної спадщини, було сформоване сприятливе середовище для відродження національної самобутності українців [11, с. 23].

Таким чином, можна зробити висновок, що як тільки відбувається відродження національної свідомості, відразу починає розвиватись національна культура. На сьогоднішній день українська молодь повністю усвідомлює себе як частину української національної культури і щорічно поповнює українську скарбничку новими літературними та художніми творами. З'являються абсолютно інноваційні види творчості, які лише підкреслюють самобутність українського народу.

1.2. Культурно-історична обумовленість творчості

Питанням трактування поняття «творчість», а також дослідженням характерних для нього умов розвитку, займається велика кількість вчених у різних наукових сферах, зокрема, психології, філософії, педагогіки, культурології. Одним із перших вчених, хто дав трактування представленому поняттю, був Платон. На його думку, творчість: «це усе, що викликає перехід з небуття у буття». Подібний підхід до творчості можна спостерігати і в інших роботах дослідників античного періоду [21, с. 138].

У XVIII ст. І. Канту вже вдається інтерпретувати творчість не як універсальне явище, а як часткову здібність людини. Хоча, ще у XVII ст. подібну думку виказував і Б. Спіноза, напряду пов'язуючи творчість із діяльністю людини і стверджуючи, що вона є сутнісною характеристикою буття [11, с. 256].

У період XIX-XX ст. почала складатись психологія творчості, яка спиралась на емпіричні дослідження та визнання відомих людей. Дослідники почали робити узагальнення стосовно природи творчості: виокремлювали стадії розвитку свідомої та несвідомої праці, натхнення. Проте, засобів проникнення до суті явища все ще не існувало, у якості основи творчості виступала несвідома праця, природі якої відносилась до числа загадок.

У середині XX ст. з'явилась нагальна потреба в управлінні творчою діяльністю, за мету було поставлено формування творчих працівників та мотивація їх прагнення до творчості. Для реалізації цієї мети було виокремлено напрям, який займався вивченням наукової та технічної творчості. Проте, через велику кількість створених наукових робіт на тему творчості, їх неможливо було узагальнити, як результат, науку захлеснула хвиля безсистемності.

Серед більш сучасних дослідників, питання творчості розглядається у різноманітних ракурсах. Так, Д. Б. Богоявленська наголошує на тому, що формування творчості відбувається на тому етапі, коли вона перестає бути виключно відповіддю на питання або рішенням наданої задачі. Тобто, головною рисою творчості є процес діяльності, а не тільки результат. Погоджуються з думкою дослідниці і такі вчені, як Л. А. Гапоненко та А. Н. Лук [17, с. 29].

В свою чергу, Н. Т. Гурець вбачає в творчості діяльність людини, яка направлена не лише на створення нових за змістом та формою матеріальних та духовних цінностей, але й безпосередньо на розвиток особистості. На думку дослідниці, творчість є похідною інтелекту, який заломлений через мотиваційну структуру [12, с. 6].

Досить своєрідна точка зору на трактування поняття «творчість» представлена Л. С. Виготським. Вчений давав наступне пояснення суті творчості: «це катастрофічний акт пологів, що з'явився в результаті дуже довгого внутрішнього виношування та розвитку плоду». Орієнтуючись на

дане трактування, деякі послідовники Л. С. Виготського навіть намагались розглянути творчість з фізіологічної сторони [11, с. 258].

З іншими трактуваннями поняття «творчість» можна ознайомитись у табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Трактування поняття «творчість» [19, 23, 24, 25]

Науковець/джерело	Визначення
О. Г. Спіркін	Мислення та практична діяльність, результатом якої є формування оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, закономірностей, властивостей, а також методів дослідження та трансформація матеріального світу або духовної культури.
П. Торренс	Природний процес, сформований сильною потребою особи в знятті напруги, яка виникає у випадку незавершеності або невизначеності.
А. В. Фурман	Це циклічно-вчинковий процес, який взаємодоповнює логічний розвиток ідей та уявних психічних образів і мислесхем, що уможливорює, з однієї сторони, активаційний вплив зовнішніх умов на розгортання пошуково-пізнавальної роботи людини на високих рівнях психоемоційного, інтелектуально-екзистенційного і ціннісно-смыслового напруження, а з іншої сторони – оптимальну самоактивність і вершину самоактуалізації її проблемно-діалогічної свідомості.
Академічний тлумачний словник української мови	Діяльність людини, спрямована на формування духовних і матеріальних цінностей.

Таким чином, можна зробити висновок, що у загальному розумінні, творчість являє собою діяльність, яка формує щось нове, так матеріальні та духовні цінності, яких раніше не існувало. Традиційно, до творчих процесів відноситься наукова та художня творчість, проте з філософської сторони будь-яка людська діяльність має творчий характер.

Згідно з проведеними дослідженнями, творчий акт складається з усвідомлених та неусвідомлених творчих процесів. До числа усвідомлених процесів входить накопичення знань та навичок, ознайомлення з логічними правилами та алгоритмами вирішення задач, безпосереднє формування проблеми та перевірка логіко-теоретичного обґрунтування нових ідей. До підсвідомих творчих процесів включають інтуїцію та раптове осягнення сутності проблеми.

На сьогоднішній день, дослідниками виділено дві найголовніші характеристики творчого процесу: наявність підсвідомого та естетичний характер. При цьому, підсвідоме не виступає як загадка, адже джерело несвідомих потенцій психіки знаходиться у загальному досвіді особи. До сфери підсвідомого безпосереднє відношення мають всі накопичення та здобутки суспільної життєдіяльності.

Що стосується естетичного характеру творчого процесу, то він реалізується згідно дотриманню законів краси. Під поняттям «творити» розуміється здійснення вільного вибору серед великої кількості можливостей та відкидання неприйнятних варіантів. Таким чином, в ході творчого процесу виконується підсвідомий вибір, який керується почуттям краси [31].

При цьому, варто відмітити, що краса не є відображенням виключно природно існуючих форм та властивостей предмету, вона взаємопов'язана з культурною творчістю, з трансформацією оточуючого світу у світ людини. Явищам та предметам об'єктивної реальності притаманна властивість краси тою мірою, якою вони відносяться до категорії суспільно-історичних та культурних цінностей.

Таким чином, можна зробити висновок, що культура надає творчості своєрідну програму. Саме завдяки культурі, творчість людей спрямовується на отримання загальнозначущих результатів. Культура формує проблемну ситуацію, яка стимулює творчість.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНА МОЛОДЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

2.1. Стан та тенденції стимулювання і заохочення молоді в культурному просторі України

У 2021 році був виданий Указ Президента України «Про національну молодіжну стратегію до 2030 року». Згідно з цим Указом, держава повинна забезпечити українській молоді додаткові можливості для становлення, розвитку та підвищення конкурентоспроможності у всіх сферах життя, в тому числі і у сфері культури. Дана стратегія передбачає введення нових підходів до розвитку української молоді та орієнтується на Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, а також молодіжні стратегії та документи, які регламентуються засадами розвитку молодіжної політики Ради Європи, ООН та Європейського Союзу [4].

Реалізація представленої стратегії була запланована у два етапи. На першому етапі (2021—2022 рр.) планувалося покращення нормативно-правової бази для забезпечення реалізації державної молодіжної політики. Безпосередня реалізація повинна була тривати з 2022 по 2030 рік. На жаль, через військові дії в країні, впровадження представленої стратегії було призупинено на першому етапі, проте її активізація планується відразу після закінчення війни.

Наразі ж діють не такі глобальні, хоча і не менш важливі програми, направлені на залучення української молоді до відвідування виставок, театрів та інших культурних закладів. Необхідність введення таких програм обумовлена тим, що сучасна молодь асоціює заклади культури з «пережитками минулого», а відповідно, не бачить там нічого цікавого. Особливо це стосується державних або комунальних культурних закладів, де через брак фінансування спостерігається наявність застарілих приміщень, технічного обладнання та обмежені можливості в оновленні реманенту.

Значним мінусом роботи державних та комунальних культурних закладів є відсутність в них програм, розроблених для залучення безпосередньо молоді, а не широкої аудиторії. Винятком є окремі програми, направлені на залучення молоді, яка вчиться у навчальних закладах – технікумах, школах та університетах. Відповідно, працююча молодь жодним чином не охоплюється. Останній момент підтверджується і тим фактом, що більшість державних культурних закладів працює в будні дні, лишаючи працевлаштовану молодь можливості їх відвідування.

Оцінюючи всі ці недоліки, Міністерством культури та інформаційної політики України, було вирішено покращити фінансування деяких державних та муніципальних закладів культури. В свою чергу, на керівників та працівників цих закладів був покладений обов'язок формування та впровадження стратегій залучення не лише учнівської, але й працевлаштованої молоді. Крім того, заклади культури намагаються залучити молодь до роботи у своєму колективі, для цього впроваджуються програми стажування та волонтерства [35].

Саме питання залучення молоді до роботи у закладах культури та отримання ними творчих професій, наразі є максимально актуальним. Це пов'язано з тим, що професійні творчі працівники та працівники культури, входять до числа найменш соціально захищених верств українського суспільства. Так, паралельно з можливістю реалізувати свої творчі задуми, українська молодь зіштовхується з складними умовами роботи і побуту працівників культурно-мистецької галузі, низькою заробітною платою та відсутністю соціальних пільг. Критичного рівня ці фактори досягають у сільських місцевостях і це не зважаючи на Закон України «Про культуру», який визначає пріоритетом саме розвиток культурної інфраструктури села.

Згідно з дослідженням, проведеним у 2021 році Українським культурним фондом, майже 73% українських сіл мають в своєму розпорядженні заклад культури. Так, на 578 сіл, досліджених Українським культурним фондом, припадає 422 будинки культури та 409 бібліотек. Цифри

досить позитивні, проте, не всі з цих закладів надають культурні послуги. Причини вже визначені – брак працівників та необхідність проведення реконструкції та ремонту в 35% закладів із проаналізованих [43].

Вирішити питання недостатності молодих працівників у сфері культури, можна шляхом підвищення їх заробітних плат та введення для них соціальних пільг. Крім того, необхідно відкривати нові навчальні заклади або факультети, які будуть надавати студентам ґрунтовну фахову підготовку за різними напрямками. Займаючи певні вакансії у територіальних громадах, випускники представлених навчальних закладів зможуть створити новаторські проекти та внести певні інновації в український культурний простір.

Ще одним інструментом для заохочення молоді до розвитку української культури, виступають молодіжні простори або хаби. Під молодіжним простором розуміють будівлю, приміщення або земельну ділянку, де молодь має можливість спілкуватися, розвиватися, навчатися, розробляти соціальні ініціативи, творчо та активно проводити дозвілля. Найбільш активно хаби створюються в межах Києва (у зв'язку з тим, що місто є столицею України) та Закарпатської області (через велику кількість сіл).

На 2021 рік, в Києві розташовувалося 18 локацій (охопили всі райони міста), де молодь мала можливість проводити свій час. Створення цих локацій відбулося завдяки проекту «YouthFull», який був розроблений Київським молодіжним центром. Директором даного центру є Андрій Омельченко, який прокоментував реалізацію проекту наступним чином: «Ми його реалізували лише за три місяці без коштів міського бюджету. Ми відмовилися від понад 6-ти мільйонів гривень на заходи, зробивши акцент на безкоштовних. І тут отримали рекордні показники залучення молодіжної аудиторії» [40].

В свою чергу, на Закарпатській області, в 2021 році, функціонувало 12 молодіжних хабів. Вони розташувалися у таких містах та селищах, як Тячів,

Іршава, Перечин, Виноградів, Батьово, Довге, Рахів, Солотвин, Оноківці, Вільхівці, Ясині та Липецька Поляна. Представлені молодіжні простори не входять до числа формальних утворень і найчастіше використовуються для проведення освітньо-культурних заходів, майстер-класів, творчих зустрічей, презентацій.

Серед Закарпатських молодіжних хабів найбільшою популярністю користується простір, що розташований у селищі Довгому. Це пов'язано з тим, що у межах даного простору, молодь отримує можливість навчатися навичкам комунікації, лідерства та англійській мові. В хабі проводиться коворкінг для школярів та сформовані гуртки читання («Читайлик»), програмування, математики («Мудрунчики») та розробки власних пристроїв («Робототехніка на Ардуїно»). Крім того, в межах молодіжного простору запроваджено сортування сміття. Наразі, проводяться перемовини з сільською радою Довжанської територіальної громади, про взяття хабу на її баланс, це дозволить адміністратору молодіжного простору отримувати заробітну плату [17, с. 52].

Стимулювання і заохочення молоді до культурного простору України також відбувається шляхом проведення різноманітних конкурсів та видання премій за перемогу в них. Так, розпочинаючи з 2017 року, Міністерство молоді та спорту України, разом з Програмою розвитку ООН в Україні, впровадило «Конкурс кращих практик молодіжної роботи в Україні». Участь в конкурсі дає можливість молоді різних професій та волонтерам, ознайомитися з роботами своїх колег та отримати натхнення на свою подальшу діяльність, в тому числі і у культурній сфері.

Переможців конкурсу обирає команда експертів, яка включає в себе представників партнерів конкурсу та незалежних експертів молодіжного середовища. З усіх поданих варіантів практик, перемогу надають лише 10-м. Їх розробники отримують призи, відзнаки та можливість включення своєї практики до друкованого електронного щорічного видання [30].

Серед заходів, направлених на залучення молоді до культурного життя, варто також відмітити конкурс на кращий молодіжний соціальний проект, який вперше був проведений у 2020 році, в селищі міського типу Доброслав Одеської області. Перед проведенням конкурсу, активну молодь навчали написанню проектних планів та формуванню кошторису, давали можливість налагодити партнерство та співпрацю з місцевою владою і розкрити свої лідерські якості. За результатами роботи був проведений «Ярмарок проектів», де 13 молодіжних команд з селища Доброслав, а також міст Южне та Одеса, представили свої проекти.

Завдяки роботам команд-учасниць, було залучено більш ніж 300 тис. грн., які пішли на розробку нового туристичного екомаршруту, організацію роботи літнього кінотеатру просто неба, побудову майстерні для створення виробів ручної роботи та клубу інтересів для людей похилого віку. Крім того, зібрані кошти дозволили створити:

- анімаційну програму на базі молодіжної театральної студії;
- розвивальне середовище для вивчення космічного простору дошкільнятами;
- спортивний майданчик для гри у пейнтбол;
- серію короткометражних відео для молоді, мотиваційного характеру (отримали назву «Сила в тобі»);
- декілька проектів з ландшафтного дизайну [17, с. 55].

Ще одним проектом 2020 року, який дозволив залучити до українського культурного простору велику кількість молоді, став проект художниці Алевтини Кахідзе з села Музичі Київської області. Даний проект отримав назву «Башта, городи та музика села» та був підтриманий місцевою громадською організацією «Змінимо село разом» і Європейським союзом за програмою «House of Europe».

Сутність проекту полягала у створенні науково-мистецького гуртка з підлітків, в якому вони разом з видатними художниками, науковцями та архітекторами, вивчали околиці міста, проводили різні експерименти,

займалися вивченням перформативного мистецтва та роботі з даними. Головною метою проекту було ознайомлення молоді з різноманітними сучасними професіями [27].

В цьому ж році, в селі Нижнє Селище Закарпатської області, був реалізований проект Кіно-табір «Філь». Сутність цього проекту полягала в тому, щоб розвинути мистецький потенціал молоді Західної України. В навчальному таборі, молодь мала можливість ознайомитися з документальними фільмами про права людини, дослідити міжкультурну складову Закарпаття та висвітлити своє бачення шляхом документального відео та фото. Програма табору складалася з дослідження регіону, отримання навичок теоретичного та практичного характеру зі створення документального відео та фото, презентації робіт та обговоренні особливостей краю в навчальних закладах [17, с. 56].

Таким чином, стає зрозумілим, що на 2022 рік, стимулювання та заохочення молоді в культурному просторі України відбувається шляхом використання наступних методів:

- створення державних програм, направлених на реконструкцію застарілих будівель культурних закладів та наявного там обладнання;
- формування молодіжних просторів та хабів;
- згуртування молоді навколо певних проблем або суспільно важливих питань;
- організація цікавих молодіжних проектів;
- проведення конкурсів та ярмарок.

Всі ці методи є доволі ефективними, що підтверджується зростанням кількості молоді у культурному просторі України в період з 2020 по 2022 рік. Наразі, через війну в Україні, державне фінансування глобальних проектів та програм по залученню молоді до культурної сфери, призупинене. Проте, молодь навпаки почала проявляти все більше активності. Це пов'язано з розвиненим відчуттям патріотичності, яке закладене майже в кожному українцеві.

2.2. Культурна політика держави як передумова творчої діяльності молоді

Культурна політика – це одна із найголовніших політичних функцій держави, оскільки направлена на регулювання внутрішнього життя суспільства. При цьому, регулювання культурних процесів відбувається шляхом впровадження відповідних законів та нормативно-правових актів з використанням економічних, політичних, фінансових та адміністративних механізмів впливу. Представлені закони та нормативно-правові акти регламентують діяльність ЗМІ та системи освіти і науки, охорону художньої творчості, авторських прав та культурної спадщини держави. Законодавчі акти виступають гарантом дотримання прав окремої людини та групи людей на задоволення їх культурних потреб, а також відповідають за фінансування державних культурних установ, реставрацію та охорону пам'яток культури [10, с. 297].

Розібравшись з сутністю поняття «культурна політика», стає зрозумілим, що творча діяльність української молоді напряму залежить від культурної політики держави. Адже, чим більш захищеними у соціальному плані будуть відчувати себе представники культурної сфери, тим більша кількість молоді буде прагнути реалізувати себе у даній галузі. Наразі, спостерігається проблема недостатності молодих працівників закладів культури, бо талановиті представники молодого покоління обирають професії менеджерів, економістів та ІТ-спеціалістів, будучи впевненими у стабільному заробітку. Подібний стан речей вказує на необхідність змін у культурній політиці України, що і відбувається в останнє десятиліття.

Після «Революції гідності», культурна політика України зазнала гострої критики. При цьому, критикувалися не лише дії попередньої влади, але й рішення нової влади. Оскільки така ситуація потребувала нагального втручання, то навесні 2014 року, нове керівництво Міністерства культури та

представництво «Східного Партнерства» ЄС, почали формувати «нову культурну стратегію» для України.

Результат роботи цих організацій можна вважати незадовільним, оскільки, протягом двох років, єдине чого вони змогли досягти – випуск Розпорядження «Про схвалення довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ». Випущена стратегія мала за мету сформувати на території України умови, які будуть сприяти творчій активності громадян та створенню громадянського суспільства європейського рівня.

Згідно даній стратегії, в сфері культури було заплановано введення наступних реформ:

- визнати центральне місце культури у загальнонаціональному розвитку та винятковість її національної ідентичності;
- посилити роль культури в соціально-економічному розвитку країни за рахунок взаємодії та збільшення рівня відповідальності громадян і державних органів;
- оновити структурні, правові та фінансові інструменти підтримки культури;
- забезпечити доступ до культури шляхом проведення класичних та нових форм культурної діяльності;
- забезпечити підтримкою зі сторони держави національний культурний продукт;
- забезпечити попит на споживання сучасного культурного продукту та культурних послуг, вдосконалити освіту в сфері культури;
- сформувати цілісний інформаційно-культурний простір;
- підтримати нові знання, інновації та креативні індустрії, які відповідають викликам ХХІ ст. [5].

Сформована стратегія реформ ґрунтувалася на принципах демократичності, децентралізації менеджменту культури, компліментарної

субсидіарності та міжкультурного діалогу. При цьому, другий та третій принципи взагалі не підходили для тогочасної України і досі не цілком придатні для сучасної України. Наприклад, сутність принципу компліментарності полягає в тому, що місцеві громади, які не мають достатню кількість матеріальних ресурсів для утримання культурних закладів на своїх територіях, повинні не звертатися за допомогою до держави, а самостійно об'єднуватися з сусідніми громадами для утримання одного на двох закладу культури. Тобто, влада прагнула передати відповідальність за утримання закладів культури на місця їх розташування, не надавши необхідного фінансування. Подібний стан речей став поштовхом до зниження кількості молоді, яка бажала отримати професійну освіту у сфері культури.

Ще один недолік такої стратегії – це принцип міжкультурного діалогу, адже орієнтація на нього суперечила тому, що в Україні наявна єдина національна культура або ж робляться певні кроки направлені на її створення на багатоетнічній основі. Дана засада протиставляється, представленому у цьому ж документі, завданню по створенню цілісного інформаційно-культурного простору.

Отже, зробивши аналіз змісту Довгострокової стратегії реформ, сформованої у 2016 році, можна зробити висновок про її декларативний та внутрішньо суперечливий характер і слабкий зв'язок із реальним становищем української культури. Проте, такі завдання, як формування цілісного інформаційно-культурного простору України та забезпечення підтримки зі сторони держави національного культурного продукту, були взяті у пріоритет та підтримуються до сьогоднішнього дня.

Наступним кроком на шляху до покращення культурної політики України та залучення до даної сфери діяльності представників молодого покоління, став випуск у березні 2017 року, Закону України «Про Український культурний фонд». Під Українським культурним фондом розуміється бюджетна організація, яка взяла на себе обов'язки по виконанню

всіх функцій, передбачених випущеним законом та направлених на сприяння розвитку національно-культурної сфери України. Діяльність Українського культурного фонду підпорядковується Міністерству культури, саме воно в подальшому і обирає Голову Фонду із трьох кандидатів, які будуть запропоновані Правлінням Фонду.

Основні завдання діяльності Українського культурного фонду полягають у наступному:

- сприяти: розвитку сучасних напрямків культури та мистецької діяльності, реалізації державної політики у галузі мистецтва та культури, створенню вітчизняного культурного продукту, здатного конкурувати на світовому ринку;
- виконувати: фінансування та контроль за реалізацією проектів у галузі культури, експертний відбір [6].

Діяльність Українського культурного фонду ґрунтується на принципах демократичності, прозорості, партнерських відносинах між державою та суспільством, рівності умов для творчого та інтелектуального розвитку людини і суспільства, рівності можливостей отримання підтримки як для фізичних, так і для юридичних осіб.

Український культурний фонд функціонує за рахунок Державного бюджету та спонсорських внесків (у тому числі від представників інших країн). Проте, оскільки спонсорські внески є досить нестабільним джерелом фінансування, то при формуванні бюджету Фонду урядом держави та Верховною Радою, дане джерело не враховується.

Починаючи з 2018 року (фактично, перший рік роботи Українського культурного фонду), установа щорічно розглядає більше ніж півтисячі різноманітних культурно-мистецьких проектів. Так, вже в перший рік своєї роботи, Фонд на конкурсній основі переглянув 700 культурно-мистецьких проектів, з яких майже 300 були підтримані, та отримали загальну допомогу у розмірі 149 млн. грн. [9, с. 136].

Починаючи з 2016 року, державою також були зроблені певні кроки у напрямку посилення підтримки національних культурних індустрій, зокрема, книговидавництва та масового читання. Ці кроки полягали у створенні Українського інституту книги, діяльність якого регулювалася Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи державного управління у книговидавничій сфері».

Український інститут книги було віднесено до державних установ, а мета його діяльності полягала в тому, щоб підтримати книговидавничу справу, популяризувати читання, стимулювати перекладацьку діяльність та підтримати молодих українських авторів, поширюючи їх роботи як на вітчизняному, так і на світовому ринку [1].

На Український інститут книги, було покладено виконання наступних завдань:

- розробити та реалізувати програми та проекти, направлені на поширення книг сучасних українських авторів на вітчизняному та світовому ринках;
- фінансувати переклади української літератури на інші мови та іноземної літератури на українську мову;
- підтримувати книговидавничу справу, бібліотеки та бібліотечну справу, популяризувати читання;
- організовувати та проводити конкурси для виявлення кращих літературних творів молодих письменників, з метою подальшого фінансування їх видання;
- реалізувати бюджетну програму Випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга» [1].

При реалізації всіх завдань, які поклалися на Український інститут книги, можна було б дійсно підняти рівень українського книговидавництва до європейських стандартів. Проте, до 2019 року, з державного бюджету так і не були виділені кошти на проведення літературних конкурсів, гранти для молодих письменників та підтримку іноземних видавництв, які будуть

випускати українських авторів. Єдине чого вдалось досягти – отримання фінансування за програмою «Українська книга».

Неефективність Українського інституту книги у перші роки роботи підтверджується і недостатньою кваліфікацією наявних працівників. Так, обрана за конкурсом директорка інституту Тетяна Терен, вже через пів року роботи, подала у відставку. На заміну їй прийшла Олеся Коваль, яка є вже більш відомою та досвідченішою постаттю в сфері книговидання.

Саме завдяки роботі Олесі Коваль, вже на 2019 рік вдалось досягти значних успіхів в реалізації завдань, поставлених перед Українським інститутом книги. Так, загальний бюджет Інституту у 2019 році дорівнював 129 млн. грн., які витрачалися на три напрямлення:

- популяризація української літератури та її читання в інших країнах, в тому числі участь у міжнародних книжкових виставках;
- поповнення бібліотечних фондів;
- формування «Української цифрової бібліотеки».

Варто відмітити, що саме на поповнення бібліотечного фонду з початку роботи Українського інституту книги, виділялася найбільша кількість коштів із загального бюджету (Додаток А) [42].

Як можна побачити у Додатку А, саме на 2022 рік було заплановано отримання найбільшої суми річного бюджету з моменту початку функціонування Українського інституту книги. Така сума бюджету обґрунтовувалася наступними потребами:

1. Збільшити відсоток регулярно читаючого дорослого населення з 46% до 51%, протягом 5 років.
2. Закупити 1 млн. примірників книг, повернувшись до рівня, наявного в 2018 році.
3. Наблизитись до нормативного показника по оновленню бібліотечних фондів, який дорівнює 5% на рік (при виконанні даного показника, протягом 20 років можливе повне оновлення бібліотечних фондів України). У випадку відсутності збільшення фінансування, цей

показник залишиться на рівні 0,6%, тим самим, досягти повного оновлення українських бібліотечних фондів буде можливо лише протягом 166 років.

Крім того, саме з 2022 року, Український інститут книги планував розпочати виділення грантів. На фінансову допомогу могли б розраховувати наступні категорії:

- видавці, суспільно важливих книжок українських авторів або перекладів з іноземних мов, які потребують повного або часткового фінансування;
- заклади культури або освіти, громадські організації та інші інституції, де можливо проводити заходи з популяризації читання;
- іноземні видавці (для перекладу творів українських авторів на інші мови);
- публічні бібліотеки територіальних громад (для самостійної закупівлі книжок, цікавих саме для їх читацької аудиторії);
- письменники, перекладачі та ілюстратори (для створення власних творів) [42].

На жаль, у 2022 році так і не відбувся початок видачі грантів, оскільки через військове положення в Україні, бюджет Українського інституту книги був значно нижчим за запланований. І наразі не відомо, коли знову буде підняте дане питання.

Серед проектів Українського інституту книги, які очікували затвердження, варто відмітити проект по запровадженню сертифікатів на придбання книжок за вибором покупця, з подальшою компенсацією продавцеві вартості придбаних книг з коштів державного бюджету. Цей проект був орієнтований на учнів старших класів та батьків новонароджених дітей, адже саме у цей період спостерігається значний спад зацікавленості читанням. Для тестування ефективності впровадження даних сертифікатів, був зроблений запит на 200 млн. грн. у той час як загальна потреба цих двох категорій, складає 700 млн. грн. на рік [42].

У 2016 році оновлення культурної політики України торкнулося і сфери кіно. Так, у вересні 2016 року, Верховною Радою були внесені зміни у Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». Проте, до листопада закон не був введений в дію, оскільки його заветував тогочасний президент Петро Порошенко. Закон ухвалили лише після внесення президентських поправок.

Згідно з даним законом, передбачалося формування нового інституту – Державного фонду підтримки кінематографії України. Управління діяльністю даного органу покладалося на Міністерство культури та Держкіно України. Фінансування органу відбувається із коштів Державного бюджету (не менше ніж 0,2% від минулорічних видатків бюджету) та від продажу прав на фільми і вихідних матеріалів фільмів, які були створені за рахунок держави [2].

Сума, яку передбачалося виділяти на сферу кінематографії дозволила б українським фільмам витіснити з просторів нашої держави російське кіно, а завдяки великій кількості молодих та талановитих акторів, українське кіно могло б позмагатися і за місце у світовій кіноіндустрії. Проте, з моменту виходу закону, у сферу кіно жодного разу так і не виділили встановлену законом грошову суму. Вже у 2018 році, замість суми у 2 млрд. грн., сфера кіно отримала фінансування у розмірі 900 млн. грн. [39].

Варто відмітити, що не зважаючи на неповноцінне виконання всіх умов, прописаних у Законі України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», він привніс досить багато позитивних моментів у сферу розвитку кіно. Наприклад, відбулось збільшення кількості коштів, що виділяє держава на кіноіндустрію, а це дозволило зняти та випустити у прокат такі фільми, як «Кіборги», «Дзідзьо контрабас», «Сторожова застава», «Червоний», «Скажене весілля».

Проаналізувавши представлену інформацію, можна зробити висновок, що в період з 2016 по 2022 рік, культурна політика України зазнала позитивних змін, тим самим відкривши шляхи для молодих письменників,

акторів, співаків та інших творчих діячів. Наразі, можна говорити про подальшу позитивну тенденцію у сфері розвитку української культури, адже через війну з Росією, в нашій державі почалося введення активної політики по підтримці національного продукту.

2.3. Підтримка української національної продукції у всіх сферах культури

Створення української національної продукції, її фінансування та розповсюдження, регулюється Законом України «Про національний культурний продукт», який був введений в дію ще в 2009 році. Згідно з даним законом, під національним культурним продуктом розуміється: «продукція, створена або надана національним культурним виробником, творчі та виробничі характеристики якого відповідають вимогам встановленим законодавством України для певної галузі культури, виду або жанру мистецтва; до національного культурного продукту відносять національні видання, фільми, аудіо-альбоми, телерадіопрограми, постановки та інше» [3].

Підтримка національної продукції зі сторони держави, здійснюється за наступними напрямками:

1. Підтримка діяльності письменників, продюсерів та постановників, які створюють національні твори. Відбувається за рахунок фінансування діяльності всеукраїнських творчих спілок, видачі державних стипендій та грантів для реалізації українських мистецьких проєктів та закупівлі національних творів з метою поповнення музейних фондів, репертуару театрів або музичних колективів. Оскільки, Президент та Верховна Рада України самостійно не можуть займатися цією діяльністю, то для її виконання і були сформовані такі державні бюджетні організації, як Український інститут книги, Держкіно, Український культурний фонд.

2. Підтримка виробників національної культурної продукції. Проявляється у вигляді введення знижених або нульових ставок податку на додану вартість операцій, пов'язаних зі створенням національного культурного продукту; надання додаткових пільг виробникам продукції, що сертифікується як національна; позбавлення необхідності оплати податку та мита на імпорт техніки та матеріалів, необхідних для створення національного культурного продукту; надання грантів на конкурсній основі; закупівлі на кошти Державного бюджету українських видань, відеофільмів, аудіо-альбомів для наповнення фондів фонотек, бібліотек та відеотек.

3. Підтримка українських каналів культурної комунікації. Включає в себе: фінансування українських державних та суспільних засобів масової інформації; розвиток мережі концертних залів, галерей, книгарень, кінотеатрів; фінансування гастрольної діяльності українських музичних діячів; фінансування передплати національної періодики бібліотекам та іншим культурно-просвітницьким закладам; встановлення пільг на виплату податку на прибуток для радіостанцій та телевізійних каналів, де більше 80% контенту являє собою національну продукцію.

4. Забезпечення українським споживачам доступу до національної культурної продукції, підтримка її розповсюджувачів та дистриб'юторів. Включає в себе введення стандартів та норм по наданню українцям культурних послуг, розвиток мережі комунальних та державних закладів культури і контроль їх діяльності.

5. Промоція українського національного продукту в межах держави та за кордоном. Включає в себе фінансування кампаній з промоції національної продукції та фінансування і підтримку просвітницької роботи з молоддю та дітьми, направлену на пропаганду українських книг, музики та кіно [3].

З моменту вторгнення Російської Федерації на територію України у 2014 році, питання збільшення кількості української національної продукції, стало як ніколи актуальним. Відповідно, представники влади почали шукати можливості для збільшення підтримки усіх сфер культури. Оскільки,

особливості культурної політики та підтримки сфери книговидання та кіноіндустрії, вже були розглянуті, варто проаналізувати зміни, які відбулися у сфері радіо та телебачення.

Так, у липні 2016 року був виданий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо частки музичних творів державною мовою у програмах телерадіоорганізацій». Згідно з даним законом, в загальному обсязі мовлення кожної телерадіоорганізації повинно бути не менше 50% україномовного контенту. У 2017 році вийшов аналогічний Закон для телевізійного мовлення: «Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації». За цим законом, загальнонаціональні, регіональні та супутникові телевізійні канали, які транслюються більш ніж в одній області, повинні були надавати не менше ніж 75% всього контенту українською мовою.

Ці, на перший погляд, радикальні дії, дозволили максимально ефективно підтримати виробництво національної продукції. Так, згідно з моніторингом, проведеним у листопаді 2018 року, громадським рухом «Простір Свободи», частка україномовних програм у прайм-таймі збільшилася з 22% до 64% (в порівнянні з 2011 роком, коли в останнє проводився моніторинг). Тенденція до збільшення національного продукту спостерігалася і в радіоефірі. Наприклад, в порівнянні з 2013 роком, коли частка українських пісень на радіо складала 2%, у 2018 році, цей показник досяг 51% [36].

Представники музичних телевізійних каналів відмічали стрімке зростання кількості україномовних молодих виконавців. Продюсер музичного телеканалу М2, Роман Муха, відмічав, що лише за перший рік після введення закону в дію, з'явилося близько 50 нових виконавців: «Молодий виконавець, який співає російською, нецікавий для музичних редакторів. Російськомовного продукту вдосталь на нашому ринку. Цю нішу є ким заповнити: від Монатіка і Тіни Кароль до Олі Полякової... Сьогодні

артисту-початківцю з російським репертуаром ще важче пробитися, ніж було україномовному співаку до запровадження квот» [34].

Окрім безпосередньо державної підтримки у сфері виробництва національного продукту, на території України функціонують різноманітні європейські програми, які надають допомогу українським митцям у їх творчій діяльності. Ці фонди фінансуються зарубіжними інвесторами та розробляють різноманітні творчі проекти. Наприклад, до 31 травня 2023 року, українські митці можуть подати заявку на отримання гранту мобільності за програмою «Креативна Європа». Ця програма передбачає видачу українським митцям грантів на подорожі для дослідження європейської культурної спадщини та презентацію українського національного продукту в межах Європи. Крім того, учасники ініціативи можуть приймати участь у неформально навчанні.

В свою чергу, українські митці, які не бажають покидати Україну в тяжкий для неї період, мають можливість отримати стипендію в розмірі 20 тис. грн. від Центру культурного розвитку «Тотем» у рамках проекту за підтримки «House of Europe». Ці гроші виділяються на створення арт-об'єктів, де у якості матеріалів будуть використані елементи навколишнього середовища. Реалізація проекту повністю покладається на розсуд авторів, роботи можуть бути створені та представлені у будь-якому середовищі – квартира, під'їзд, природні ландшафти чи публічні простори.

На основі отриманої інформації можна зробити висновок, що українська влада почала більш активно підтримувати створення українського національного продукту та українських митців, роблячи акцент на необхідності наповнення нашої держави саме українськими творами, а не творами представників країни-агресора.

РОЗДІЛ 3

ТВОРЧИСТЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ

3.1. Платформа Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни»

У липні 2022 року, міністром культури та інформаційної політики, Олександром Ткаченко, було презентовано нову мистецьку платформу, що отримала назву «Мистецтво під час війни». Розробкою платформи займалося Міністерство культури та інформаційної політики у співпраці з Державним агентством України з питань мистецтв та мистецької освіти. Головною метою створення даної платформи визначено архівування та запис мистецьких проявів, які були сформовані під час війни, з метою їх подальшого дослідження. Завдяки створенню цієї платформи, будь-який представник культурного простору України, у тому числі і молодь, може з легкістю поділитися своїми творчими здобутками.

На січень 2023 року, в межах платформи вже нараховується 309 проявів мистецтва, які поділені на 10 категорій та підкатегорії (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Категорії та підкатегорії мистецьких проявів на платформі Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни» [33]

Категорія	Підкатегорії
Візуальне мистецтво	<ul style="list-style-type: none"> • художня фотографія; • документальна фотографія; • ілюстрації; • картини; • постери; • скульптури; • вуличне мистецтво.
Мистецькі проекти	<ul style="list-style-type: none"> • демонстрації; • виставки;
	<ul style="list-style-type: none"> • фестивалі; • флешмоби; • інсталяції; • перфоманси.

Література	<ul style="list-style-type: none"> • поезія; • проза
Музика	<ul style="list-style-type: none"> • академічне; • популярне.
Театр	<ul style="list-style-type: none"> • хореографія; • вистави; • театральні читання.
Відеоконтент	<ul style="list-style-type: none"> • анімаційні фільми; • документальні фільми; • короткометражні фільми.
Дитяча творчість	<ul style="list-style-type: none"> • малюнки; • вірші; • пісні; • відео.
Дизайн	_____
Архітектура	
Проекти Солідарності	

Кожна з цих категорій та підкатегорій була детально проаналізована та розглянута. Розпочати аналіз було вирішено з категорії «Візуальне мистецтво», яка вміщує в себе 162 мистецьких прояви. При цьому, деякі мистецькі прояви організатори платформи приурочили одночасно до декількох категорій.

Категорія «Візуальне мистецтво» вміщує в себе 7 підкатегорій, першою з яких йде «художня фотографія». В межах цієї підкатегорії виділяють 8 мистецьких проявів, серед яких особливе місце займає проект під назвою «Сукні, забруднені війною», який був розроблений фотографом Богданом Магдичем та художницею Олександрою Верховинською. Розробка проекту відбувалася в червні 2022 року і являє собою реакцію художниці на пережиті події та побачені жахи внаслідок російської військової агресії.

Сутність проекту полягає в тому, що художницею було презентовано три сукні, кожна з яких присвячена постраждалим українським містам (Додаток Б) [33].

Перша сукня була створена на території Івано-Франківська. Вона була зшита та опалена самою художницею і ознаменує собою історію міста Ірпінь.

Чорна та біло-червона сукні розроблені вже у Києві та розповідають українцям про страждання таких міст, як Херсон та Буча.

На сьогоднішній день, Олександра Верховинська займається підготовкою ескізів для нової серії суконь. Проте, новий проект запланований бути набагато глибшим. Він повинен торкнутися українського коріння та розповісти молоді про те, хто вони та чия кров тече у їх жилах. Особливий акцент буде зроблено на мовному питанні та важливості збереження своєї спадщини [38].

В цій підкатегорії також варто виокремити проекти Ольги Єремєєвої та Марії Черничко:

1. Ольга Єремєєва – це київська мультидисциплінарна фотохудожниця, яка в своїх роботах торкається тем тілесності, сексуальності та еротизму. 27 липня 2022 р. вона презентувала в рамках платформи «Мистецтво під час війни», свій фотопроєкт, де злочинні дії росіян розглядалися не як щось нове, а як природне продовження радянських традицій. На її фотографіях, у чорно-білому форматі, представлені оголені чоловіки та жінки без обличь, з пакетами на голові, перев'язаними мотузками руками. Такі естетизовані та сексуалізовані фото, були створені авторкою спеціально з метою спонукання глядачів подивитися на зображення очима ката. Особливої актуальності цей проєкт набув після оприлюднення фотографій з міста Буча.

2. Марія Черничко – починаюча художниця та фотограф з міста Київ, яка 28 серпня 2022 р., представила в межах платформи Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни» свій проєкт під назвою «Мавки-мотанки і чугайстер-бик». Проєкт являє собою серію фото у Гідропарку, на яких зображено три дівчини в костюмах ляльок-мотанок та один хлопець, в образі чугайстера-бика (моделі – друзі художниці). За словами художниці, на створення проєкту її надихнув український фольклор і наявний в ньому образ ляльки-мотанки, яка здавна є символом добробуту та надії на краще. Образ чугайстра був взятий

мисткинею з повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків». Всі костюми та маски були пошиті власноруч [33].

Наступною підкатегорією візуального мистецтва, представленою на платформі є «Ілюстрації». Дана підкатегорія вміщує в себе 61 мистецький прояв і основна частина з них присвячена саме стражданню українського народу через вторгнення країни-агресора та зображенню неймовірної сили українців, а особливо українських воїнів. Незважаючи на однотипну тематику, всі проекти абсолютно різні як за стилістикою, так і за посланням, яке хотів передати художник. Так, для огляду було обрано роботи митців Юлії Тверітіної та Романа Міллера.

Юлія Тверітіна – українська художниця, яка має у своєму доробку велику кількість ілюстрацій та графіки. Дівчина народилася на території Києва, але вже багато років проживає на дві такі країни, як Японія та Китай, співпрацюючи там з різними галереями. Є учасницею численних закордонних виставок українських ілюстраторів. На платформі «Мистецтво під час війни» представляє ілюстрації з життя звичайних українців, змушених страждати через дії країни-агресора, в тому числі ілюстрації, основані на історіях з життя її близьких людей (Додаток Б). Наприклад, ілюстрація «Бабуся з котами та собакою на розвалинах свого будинку» була створена художницею на основі історії подруги Маші про її 89-річну бабусю, яка вийшла з підвалу, де проживала більше місяця зі своїми п'ятьма котами та собакою [33].

Роман Міллер, є художником та викладачем образотворчого мистецтва родом з окупованої Луганщини (місто Довжанськ). Після початку війни у 2014 році, художник був змушений покинути рідне місто та почав активно використовувати мотиви війни. У своїх роботах митець постійно посилається на три основні кольори – чорний, червоний та білий, ніколи не створюючи складні колорити (Додаток Б) [33].

До підкатегорії «документальна фотографія» також входить 8 мистецьких проявів, які додатково можна зустріти у таких розділах, як

мистецькі проекти та виставки. Серед представлених проектів, особливу зацікавленість викликають роботи харківського цифрового художника Андрія Гупси. Художник вже отримав визнання на українському культурному просторі завдяки своїм роботам у стилі «до/після» (Додаток В). Крім того, Гупса є автором арт-журналу «Ненька», де і представляє ілюстрації українських міст до та після вторгнення Російської Федерації.

В межах даної підкатегорії також наявний фотомистецький проект, який повністю присвячений добровольцям з Інтернаціонального легіону, які не просто підтримують Україну, а стоять на захисті українських земель проти російських окупантів разом з нашими військовими. Героями фотовиставки стали 17 добровольців з таких країн як Грузія, Шотландія, Азербайджан та Франція, які безпосередньо приймали участь у боях в передмісті Києва, воювали у Бучі та Гостомелі.

Наступна підкатегорія для розгляду – «Картини». Вона вміщує в себе 34 мистецьких прояви та дає можливість ознайомитися із творчістю як художників-початківців, так і з творчістю митців, які вже досягли певних успіхів у даній сфері. До другої групи входить і Олена Ліберті – київська художниця, що з 2015 року активно пише картини про бійців полку Азов та про Маріуполь. Для можливості продовжувати свою творчу діяльність у цьому напрямку, дівчина два роки знаходилася на службі полку Азов, на посаді художниці. Наразі, Олена Ліберті має за плечима дві виставки присвячені Маріуполю. Перша виставка проходила безпосередньо у Маріуполі, друга – у Литві. Деякі з картин, представлених на останній виставці художниці, можна побачити у Додатку Г [33].

До підкатегорії «Постери» представленої в рамках платформи Міністерства культури «Мистецтво під час війни», увійшло 29 мистецьких проявів. Останній проект представлений 25 січня 2023 року, українським ілюстратором Олександром Греховим. Митець займається створенням постіронічних постерів для соціальних проектів та медіа. Серед його партнерів присутні: благодійний фонд «Таблеточки»; гуманістичний рух

UAnimals; видання «Гендер в деталях», «Українська правда»; компанії – Rozetka, Coca-Cola Ukraine, АТБ, Сільпо.

Велика кількість постерів О. Грехова розкриває реалії російсько-української війни з комічної сторони (Додаток Д) [33].

В рамках даної підкатегорії варто приділити увагу і роботам стріт-арт художниць Мішель та Ніколь Фельдман. Мисткині родом з Дніпра, проте вже багато років проживають на території Києва. Під час війни, художниці випустили близько десятка постерів, головною метою яких є підкреслення свободи українського народу, відображення проявів любові до свого дому, рефлексія на війну та зображення невільницького життя росіян під час путінського режиму. Крім того, художниці є авторками декількох київських муралів з зображенням рожевих сердець в які вписаний український герб. Серед інших досягнень художниць під час війни, можна виокремити:

- створення науково-фантастичного мультсеріалу «YoYo»;
- створення карт таро на підтримку України;
- розробка серії коротких сатиричних мультфільмів, в яких показується сприйняття війни у Росії та до чого це може призвести.

Створюючи свій мультфільм про сприйняття війни росіянами, у кожному серію художниці додають єдине питання «Зазем».

Наступною підкатегорією розділу «Візуальне мистецтво» є «Скульптура», яка вміщує в себе 14 мистецьких проявів. При цьому, всі проекти можна поділити на дві групи:

- скульптури В. Путіна, що зображають його у крові українського народу;
- скульптури-символи українського народу, які відображають його силу та жагу до волі, а також страждання за кожним загиблим воїном та мирним жителем.

Особливої уваги серед представлених проектів заслуговує робота різьбяр Миколи Глеба, який створив статую на основі фотографії 5-річного хлопчика, який самостійно дійшов до кордону з Польщею (Додаток Д).

Завдяки цій роботі, звичайний мешканець села Кушниця на Іршавщині, зміг отримати перемогу на ювілейному кубку «Living Heritage Events» з різьблення бензопилою, який проходив у Лондоні [33].

Оскільки платформа Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни» прагне залучити до своїх рядів якомога більшу кількість української молоді, то в рамках категорії «Візуальне мистецтво», представлена окрема підкатегорія «Вуличне мистецтво». Наразі, вона вміщує в себе 27 проектів, кожен з яких присвячений тематиці російсько-української війни. Представники вуличного мистецтва працюють у різноманітних стилях та реалізують свої ідеї на житлових будинках, у метро та на стінах не функціонуючих промислових об'єктів України. Зокрема, дані проекти вже можна побачити у декількох містах київської області, в Києві, Одесі, Хмельницькому.

Особливого розмаху вуличне мистецтво набуло саме у Одесі, оскільки завдяки художнику LBWS, у різних кінцях міста можна побачити патріотичних котів. Кожен з зображених котів має власний образ, який доповнений такими написами, як: «Вірю в ЗСУ», «Разом переможемо», «Життя і добробут», «Героям Слава» (Додаток Д). Загалом, на території міста вже нараховується майже 60 зображень [33].

Художник відмічає, що головною метою його роботи є підняття бойового духу та настрою українцям, адже серед великої кількості поганих новин обов'язково повинно бути щось світле. При цьому, вибір автора пав саме на котів по тій причині, що вони є неофіційним символом Одеси.

До цієї підкатегорії також увійшли проекти українського художника, родом з Ялти, Микити Кравцова. Художник вже досить відомий на території України, оскільки є автором ілюстрацій до українського Кримінального кодексу та автором ряду анімаційних кліпів та міні-фільмів, неодноразово працював з українськими та світовими театрами і модними брендами. Останні декілька років, митець проживає у Парижі та у своїй мистецькій

практиці віддає перевагу графіці, періодично експериментуючи з текстилем разом зі своєю дружиною Каміллою Саньє-Кравцовою.

Під час війни, художник створив мурал «Хай живе український спротив», який представлений на одній із будівель у центрі Жоржа Помпіду в Парижі, а також разом із французьким художником коміксів та режисером Вінсентом Парроно, створив мурал «Смуги свободи» у Відні. Часто приймає участь у виставках та презентує свої ілюстрації, велика кількість з яких присвячена російсько-українській війні.

Наступною категорією, представленою в рамках платформи «Мистецтво під час війни», є «Мистецькі проекти». Дана категорія вміщує в себе 100 мистецьких проявів, деякі з них також можна було побачити у категорії візуального мистецтва. Цей розділ включає в себе 6 різноманітних підкатегорій, проте, з моменту впровадження платформи, до підкатегорії «Флешмоби» так і не було додано жодного проекту.

Першою для розгляду обрано підкатегорію «Демонстрації». В ній представлено лише 3 проекти:

1. Акція організована активістами Euromaidan-Warszawa біля угорського посольства у Варшаві. Причиною проведення демонстрації була заява прем'єр-міністра Угорщини Орбана, про те, що він не підтримує санкції, які були введені проти глави Російської православної церкви, а також його позиція стосовно нафтового ембарго в новому пакеті санкцій.

2. Протест міжнародного громадського руху «Femen» на Канському фестивалі. Демонстрація була проведена таким чином, що під час кінофестивалю на червону доріжку вибігла активістка розмальована кольорами українського прапору та надписом на тілі «Припиніть нас гвалтувати».

3. Акція вшанування пам'яті загиблих у драмтеатрі Маріуполя «Дети. #SaveMariupol». З 23 березня по 20 квітня 2022 року, була проведена у столицях таких країнах, як Чехія, Грузія, Молдова, Кіпр, Австрія, Латвія, Словаччина, Португалія.

Детальніше ці демонстрації можна побачити у додатку Е [33].

Наступною підкатегорією мистецьких проєктів є «Виставки». Це найбільша підкатегорія розділу, оскільки вміщує в себе 34 мистецьких прояви. До даної категорії входять роботи абсолютно різного напрямлення, презентуючи виставки картин, скульптур, фотографій, одягу (розробленого українськими дизайнерами).

Серед представлених проєктів особливої уваги заслуговує виставка «Броня». Вона проводилася на території Запоріжжя та була реалізована за участі місцевих художниць у співпраці з бійцями «Азова». На виставці були представлені розмальовані шоломи військових на яких були зображені різноманітні символи України (Додаток Ж) [33].

Також у даній підкатегорії неможливо не виділити проєкт Ігоря Прокоф'єва під назвою «Зупинка Буча». Автор проєкту є членом спілки художників та працює у сфері графіки та живопису. Під час окупації міста Буча, художник весь час знаходився в межах міста, а саме, у приватному будинку, розташованому поруч з вокзалом. Після звільнення міста, Прокоф'єв створив виставку картин, на якій було зображено будні жителів Бучі та все що вони бачили своїми очима: потрощену техніку, самотніх людей та наляканих тварин, покинуті автівки та кравчучки. Всі роботи митця мають досить лаконічні назви «Метал», «Бензовоз», «Бронік», «Багаж», «200».

Ще одним проєктом, який варто розглянути в рамках цієї підкатегорії є виставка під назвою «Україна – колиска героїв», що була проведена в місті Бангкок (Таїланд). На виставці були представлені картини українських художників, що розкривали абсолютно різні теми і були виконані в різній стилістиці. Більшість картин була присвячена саме актуальній для України проблемі – війні.

Наступна підкатегорія для аналізу – «Фестивалі». Наразі, вона вміщує в себе всього 5 мистецьких проявів:

- KharkivMusicFest-2022;

- зустріч з українськими дітьми та молоддю під керівництвом Еліни Нісчал;
- благодійний фестиваль «Файне місто», що займався збором коштів для потреб полку «Азов»;
- фестиваль «Щасливе дитинство» – направлений на підтримку дітей-переселенців;
- фестиваль «Discover Ukraine: Bits Destroyed».

KharkivMusicFest – міжнародний фестиваль класичної музики, який щорічно проводиться на території міста Харків і збирає до себе музикантів з усієї України та світу. У 2022 році, його відкриття припадало на 23 березня, і його організаторами та учасниками було прийнято рішення проводити фестиваль, незважаючи на військове положення. Місцем виступу було обрано харківське метро, а слухачами та глядачами стали українці, які вже протягом декількох тижнів проживали в цьому метро. Через декілька днів, музиканти також виступили у кількох міських лікарнях для лікарів, цивільних людей, що постраждали від війни та для поранених українських військових. Слоганом для фестивалю у 2022 році стала фраза – «Поміж вибухів».

Фестиваль «Discover Ukraine: Bits Destroyed» був проведений 26—29 серпня 2022 року і являв собою аудіовізуальну роботу, створену ще у 2019 році, проте перероблену згідно з сучасними реаліями. В ході проекту було представлено 56 монументальних мозаїк, створених в період 1960-1970-х років та відмічено, що більше чверті з них, були пошкоджені або повністю зруйновані від початку повномасштабного вторгнення Росії до України.

До підкатегорії мистецьких проектів «Інсталяції», приурочено 16 мистецьких проявів, більшість з яких присвячена загиблим на території України дітям. Їх сутність полягає в розкладанні іграшок в різних громадських місцях. Кількість іграшок дорівнює кількості загиблих.

Серед проектів даної підкатегорії особливою оригінальністю виділяється робота Вероніки Псоткової під назвою «Вінок» (Додаток Ж). Цю

інсталяцію було реалізовано на території міста Прага із оцинкованої сітки і вона присвячена всім матерям на війні за Україну [33].

Також досить цікавими є наступні проекти:

1. Створення арт-об'єкту «Єднання». Арт-об'єкт представляє собою дві краплі, розміром в людину, які розташовуються на території Києва, біля метро «Арсенальна». Презентуючи киянам цей витвір мистецтва, мер міста, відмітив наступне: «За задумом авторів, краплини тяжіють як до землі, так і одна до одної, символізуючи єдність двох міст – столиці України Києва та Харкова, який сьогодні мужньо протистоїть російському агресору» [41].

2. Інсталяція «Справжня дружба». Даний проект був створений на території розбитого ракетою бізнес-центру Харкова, групою з українських та польських художників. Інсталяція представляє собою дві картини у дерев'яних рамках, на кожній з яких зображена бабуся зі спицями. Одна бабуся в'яже польський прапор, інша – український, і вони посередині об'єднуються. Таким чином, художники відобразили польсько-українську дружбу та взаємну підтримку.

3. Проекти «Ракетний ліхтар» та «Кібер-світильник». Автором даних проектів є український кінооператор, креатор та засновник бренду Memory Vox – Дмитро Петькун. Під час війни митець презентував українцям лампу «Rocket Light», виготовлену із частини заржавілої російської бойової установки «Ураган» та кібер-світильник, виготовлений з розірваного снаряду російської касетної бомби. Метою створення ракетного ліхтаря стало бажання митця показати всьому світові, що «темрява не перемогла світло». Це бажання було реалізовано, а ліхтар виставили на міжнародний аукціон Ukraine Aid Ops. Що стосується кібер-світильника, то матеріал для його створення був отриманий від ЗСУ, які відшукали його на території Сумської області. Цей снаряд є забороненим Женевською конвенцією, тому його використання обґрунтовувалося Петькуном, як бажання показати всьому світу, що Росія дійсно держава-терорист, яка порушує всі закони війни [33].

Останньою підкатегорією з розділу мистецьких проєктів є «Перформанси», в межах платформи їх нараховується 22 прояви. До числа останніх увійшла робота арт-менеджерки та керівниці Центру культурного розвитку «Тотем», Олени Афанасьєвої. Цей перформанс був представлений у вигляді фотопроєкту під назвою «Live» і доступний для перегляду в українських містах Терєбовля та Івано-Франківськ, німецьких містах Кельн та Кассель і в італійському місті Мілан.

Сутність перформансу полягала в тому, що було відібрано більше 30 українців, життя яких в результаті війни було поділено на «до» та «після». Людей оголяли та малювали на їх грудях різноманітні бронежилети, які нагадували татуювання та символізували вразливість мирних жителів та те, що війна проникла під шкіру кожного українця. Проте, в цей же час, бронежилети виступали як символ сили та незламності.

Також в цій підкатегорії варто виокремити і наступні перформанси:

1. Виконання національного гімну України кораблями Берегової Охорони Канади. Ідеологом створення такого перформансу стала українська художниця Лу Сахно, а організатором – капітан Берегової Охорони Канади Кевін Р. Джонес.

2. «Колискова». Перформанс був проведений у липні 2022 року, українською художницею, перформеркою, авторкою медіа-проєктів та інсталяцій Дар'єю Кольцовою (художниця, незважаючи на свій молодий вік, вже користується великою популярністю і до початку повномасштабного вторгнення вже встигла отримати стипендію міністра культури та національної спадщини Республіки Польща «Gaude Polonia», стати фіналісткою Non stop media IX та увійти до числа співробітників Берлінського центру поглиблених досліджень у галузі мистецтв і науки). Сутність перформансу полягала в матеріалізації статистики реальних втрат українських дітей за перші 3 місяці війни. Для цього, Кольцова кожен ніч ліпила маленькі керамічні голови, які символізували загиблих дітей, а потім розклавши їх на чорному полотні, «заспівала» їм останню колискову і

відпустила життя кожної дитини. Перформанс проходив на території міста Давос.

3. «Світе, прокинься». Цей перформанс був проведений на території лондонського вокзалу українським електронним музикантом Богданом Конаковим. Його сутність зводилася до того, що митець вдав з себе вбитого українського цивільного, з метою привернення уваги до злочинів Росії у війні з Україною. Поруч з собою, чоловік розмістив плакат, де червоною фарбою було написано «Wake up» («Прокинься!») [33].

Третьою категорією, представленою у межах платформи «Мистецтво під час війни» є «Література». Вона вміщує в себе дві підкатегорії: «Поезія» та «Проза» і всього 12 проектів (9 – поезія, 3 – проза). У першій підкатегорії своїми віршами поділилися такі представники молодого покоління українських поетів, як Мар'яна Дзятко, Павло Коробчук, Катерина Калитко, Міша Правильний, Павло Вишебаба, Ігор Астапенко та Ігор Мітров. У другій підкатегорії представлені роботи Дари Корній (казки «Острів Зміїний», «Повітряний змій», «Про рудого лиса із Рудого лісу», «Чорнобай з Чорнобаївки», «Про гуся-невезуся»), Олександра Михеди (оповідання «Зелене місто»), Олени Стяжкіної (оповідання «Щоденник війни»).

Наступною мистецькою категорією, представленою на платформі, є «Музика». Даний розділ включає в себе дві підкатегорії: «Академічне» та «Популярне» і загалом 74 проекти. Академічну музику з них представлено у 28 проектах.

Перший проект, який варто розглянути в рамках даної підкатегорії, був реалізований 1 травня 2022 року Національним симфонічним оркестром України. Цей проект отримав назву «Музика для миру» і полягав у тому, що український Національний симфонічний оркестр під керівництвом Володимира Сіренка та Йоганнеса Скудліка, виступив у венеціанському театрі Ла Феніче. У репертуарі оркестру були присутні гімни Італійської Республіки та України, симфонія №3 «Мир перемаже війну», другий концерт для скрипки з оркестром, увертюра до «Тараса Бульби». Реалізація даного

проекту стала можлива завдяки підтримці Міністерства культури та інформаційної політики України та Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти [33].

Ще один проект пов'язаний з академічною музикою, який був представлений в рамках платформи «Мистецтво під час війни» та став досить популярним як в Україні, так і в світі – «Україна-2022. Музи не мовчать. Ескізи рефлексій». Проект був реалізований в період з 20 березня по 27 травня 2022 року в місті Львів, і представляє собою серію камерних концертів, під час яких, українські музиканти (в більшості саме вимушені переселенці до Львова) мають можливість повернутися до улюбленої діяльності та виконувати твори українських композиторів. За своїм форматом концерти не передбачали наявності ведучих та оголошення творів, проте був присутній модератор, який виголошував вступне слово та ідею концерту.

Перший камерний концерт відбувся 20 березня і його модератором став перекладач, поет, літературознавець та есеїст Остап Сливинський. У якості солістів виступили досить відомі львів'яни – Мирослав Драган та Оксана Рапіта (фортепіано), Наталія Дитюк (сопрано). До програми входили наступні музичні твори:

- твори за Тарасом Шевченко: «Обердена душа», «Вітер у гаю спочиває» та прелюдія до-дієз мажор для фортепіано «Колискова»;
- твори за Іваном Франко: «Місяцю, князю» та «Сонет»;
- твори Миколи Лисенко: «Печаль» та «Esquisse» сі-мінор для фортепіано;
- твори за Іваном Котляревським: «Віють вітри»;
- твір Василя Барвінського: Прелюдія сі мінор для фортепіано;
- твір за Генріхом Гейне в перекладі Агатангели Кримського: Прелюдія до мінор для фортепіано «Була у мене Батьківщина кохана»;
- Прелюдія фа мажор для фортепіано.

Другий концерт, який відбувся 25 березня, вже мав трохи інше направлення і основний акцент робився на музику X VI-X VIII ст. Співтворцями цього концерту стали Анна Іванюшенко (клавесин), Андрій Кушнір та Олеся Масник (скрипка), Віктор Рекало (віолончель). Роль модератора на себе взяла музикологиня та музичний критик Ліза Сіренко [33].

Підкатегорія музики «Популярне» включає в себе 46 проектів. В цих проектах презентована творчість молодих українських співаків, зокрема Jerri Neil, Тіни Кароль, Володимира Дантеса, Дар'ї Коломиєць, Злати Огневич та українських гуртів «Океан Ельзи», «Без обмежень», «The Hardkiss».

Варто більш детально розглянути творчість деяких з них. Так, Тіна Кароль, яка є народною артисткою України, колишньою солісткою Ансамблю пісні і танці Збройних сил України, а також представницею нашої держави на Євробаченні у 2006 році (зайняла 7 місце), під час війни випустила електронний мініальбом «LELEKA». Альбом був створений у колаборації з американським діджеєм Masgo та включив у себе три пісні:

- «Червона калина»;
- «Коломийка»;
- «Outro».

Кожна з цих пісень направлена на привернення уваги до подій, які зараз відбуваються в Україні. А загалом альбом був створений спеціально для показу всесвітньо відомого українського бренду Lever Couture, саме під живе виконання цих пісень, бренд презентував свій одяг в рамках Rakuten Fashion Week Tokyo.

Крім того, за перші 6 місяців війни, Тіна Кароль провела велику кількість концертів у метро українських міст та випустила пісню і кліп на неї під назвою «Вільні. Нескорені».

Продовжив дарувати українським слухачам свої твори і співак Володимир Дантес. Серед його музичних творів, випущених під час війни, особливої уваги заслуговують пісні «Обійми» та «Не біженець».

Пісня «Обійми» стала першою у доробку співака, яка написана та виконана українською мовою, а її зміст повністю присвячений українському народу та мовним стереотипам. Виконуючи цей твір, співак ніби розповідає слухачам про те як він змінює свої звички спілкування і переходить на українську мову, незважаючи на всі труднощі, він закликає інших українців робити те саме, адже робити помилки зовсім не страшно.

Твір «Не біженець» Володимир Дантес присвятив всім українкам та українцям, які були змушені покинути власну домівку через війну. Проте, головний сенс пісні в тому, що незважаючи на наявні труднощі, справедливість та добро переможуть, а отже, кожен українець повернеться додому [33].

Загалом, під час війни майже кожен виконавець популярної музики випустив хоча б одну пісню українською мовою та провів хоча б один концерт для цивільного населення, лікарів та військових. Наприклад, такі співаки як Світлана Тарабарова, Коля Серга та Артем Пивоваров, регулярно відвідують військові частини з метою підтримки українських солдат.

Наступною категорією представленою у рамках платформи «Мистецтво під час війни» є «Театр». Цей розділ включає в себе такі підкатегорії, як «Хореографія», «Вистави» та «Театральні читання» і загалом вони об'єднують в собі 8 проектів.

До підкатегорії «Хореографія» входить лише один проект, який отримав назву «Різдво, розділене війною» і був реалізований 19 грудня 2022 року. Розробниками проекту стала компанія Укрпошта, яка вирішила відтворити у реальності одну із своїх поштових марок (Додаток 3). Дана марка була створена школяркою з Миколаєва, Валерією Михайловою, та зображає дівчину і українського військового, які були розлучені війною та змушені окремо справляти Новий рік: вона – наодинці дома, він – на лінії фронту [33].

У підкатегорії «Театральні читання» також представлений один мистецький прояв. Проект отримав назву «Поезія незламних» та був розроблений київським театром імені Івана Франка на основі віршів, написаних молодими українськими поетами, талант яких розкрився лише під час російсько-української війни. За словами керівника проекту: «Нова велика воєнна проза або видатна нова воєнна драма про цю війну з'являться, можливо, через рік-два а може і значно пізніше. А сучасна поезія реагує на трагічні виклики часу – миттєво, імпульсивно, емоційно, концентровано образно» [33].

До підкатегорії «Вистави» увійшло 6 різноманітних проектів, останній з яких був реалізований 29 червня 2022 року. Це був виступ українського жіночого театраль-но-музичного гурту «Dakh Daughters», який виступає в стилі «фрік-кабаре» та театраль-ного перформансу. Тема виступу – вимушена евакуація з рідної домівки.

У цій підкатегорії також варто виокремити гранд-оперу під назвою «Мистецтво війни», яка була представлена 7 квітня 2022 року в Львівському органному залі. Розробниками опери стали композитор Сергій Вілка та ансамбль «Sed Contra». Опера була створена згідно з мотивами класичного давньокитайського трактату та безпосередніх рефлексій над тим, що наразі відбувається в Україні [33].

Наступною категорією представленою в межах платформи «Мистецтво під час війни» є «Відеоконтент». Цей розділ поділений на 3 підкатегорії та включає в себе 12 різноманітних проектів. До першої підкатегорії («Анімаційні фільми») входить 3 проекти:

- мультфільм про літак «Мрія», який 27 лютого 2022 року був знищений росіянами у Гостомелі під Києвом (розроблений студентками двійнятками з Кривого Рогу – Ольгою та Юлією Ткач);
- серія мультфільмів «Добро завжди перемагає» від студії «1+1 Media»;
- волонтерське анімаційне відео «Душі», присвячене всім загиблим українцям в наслідок воєнного вторгнення.

Другою підкатегорією є «Короткометражні фільми» і вона включає в себе 4 проекти:

- фільми «Тривога» та «Іду додому» від PROPS Production;
- фільм про місто Ірпінь від Олександра Кірієнко;
- низка фільмів про Маріуполь, війну та дітей, що залишилися без батьків від неформального кінооб'єднання «Вавилон'13»;
- фільм «Маріуполь 2022» від головного оператора Маріупольського телебачення Олександра Ратушного.

Третя підкатегорія відеоконтенту «Документальні фільми», включає в себе 5 проектів:

1. «Маріуполь 2022». Проект був доданий на платформу «Мистецтво під час війни» 30 квітня 2022 року та є роботою головного оператора «Маріупольського телебачення» Олександра Ратушного. Під час блокади Маріуполя, чоловік разом зі своєю родиною жив на території сховища Морського ліцею міста, де щоденно бачив воєнний побут інших жителів міста і знімав про них фільм. На момент виходу фільму, доля тих людей, які з'являлися у кадрі була невідома, тому команда «Маріупольського телебачення» сподівалася, що вони живі та здорові і побачивши себе на екрані – відгукнуться.

2. «Маріуполіс 2». Це ще один фільм про життя маріупольців під час війни, але він має набагато трагічнішу історію. Його створенням займався литовський режисер та документаліст Мантас Кведаравічюс, який під час зйомок був вбитий. Його нареченій, українці Ганні Білобровій, вдалося врятувати відзнятий матеріал та вивезти його на територію Литви. Там, вона разом з режисеркою Дунею Січов змонтувала цей фільм і представила на огляд широким масам. Після виходу, фільм отримав нагороду Канського кінофестивалю.

3. Серія документальних фільмів про війну в Україні від неформального кінооб'єднання з виробництва короткометражних та повнометражних українських документальних фільмів, «Вавилон'13». До

числа цих фільмів увійшли «Інтро» (презентуються кадри мирного та обстрілюваного Маріуполя під вірш, що читає працівниці прес-служби Азова, Нава, яка через 5 днів після одруження, втратила свого чоловіка), «Барс» (про заступника командира ВРСП другого батальйону, що тримав оборону на Азовсталі), «Орест» (про голову прес-служби полку Азов у Маріуполі, який від початку російського вторгнення висвітлював події у місті та на Азовсталі всьому світові).

4. «Ірпінь». Фільм, відзнятий українським режисером Олександром Кірієнком, що розповідає про життя місцевих жителів та жахіття, що відбувалися в місті через війну.

5. «Херсон. Тихий терор. Хроніки пекла». Фільм, випущений 29 липня 2022 року, українською режисеркою Лізою Татаріною. Містить документальні кадри та історії українців, яким вдалося позбутися російської окупації та вижити.

Останнім розділом платформи «Мистецтво під час війни», який поділяється на підкатегорії є «Дитяча творчість». Всього категорія включає в себе чотири підкатегорії («Малюнки», «Вірші», «Пісні», «Відео») та 49 різноманітних проектів, більшість з яких вже можна було зустріти у інших розділах.

Серед усіх проектів даної категорії особливої уваги заслуговують роботи Христини Данько – юної художниці з Києва, яка переживає події війни шляхом їх відображення у вигляді ілюстрацій (Додаток И) [33].

Також у число проектів даної категорії увійшов і польсько-український проект «Мамо, я не хочу війни», який представляє собою виставку дитячих малюнків у 28 польських містах, де представлені пережиті емоції дітей, що власними очима бачили війну. До цього проекту увійшли малюнки польських дітей періоду 1939-1945 рр. та малюнки сучасних українських дітей.

Восьмий розділ мистецької платформи отримав назву «Дизайн» та об'єднав у собі 13 різноманітних проектів, 3 з яких також можна було

зустріти у розділі «Візуальне мистецтво». Даний розділ презентує роботи українських дизайнерів одягу та аксесуарів, які були випущені під час війни. Так, особливої уваги заслуговує колекція української дизайнерки, модельєра та фотографа Віти Кін. Дана колекція представляє собою різноманітне вбрання, декороване контрастною вишивкою (Додаток К). Колекція розроблена спеціально для Gucci та доступна лише у Vault, експериментальному концепт-сторі, що спеціалізується на архівних та вінтажних речах [33].

Серед розділів, наявних в межах платформи Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни», особливе місце займає розділ «Архітектура», адже він створений для того, щоб молоді українські архітектори пропонували ідеї стосовно відбудови житлових фондів та громадських будівель, які постраждали або були повністю зруйновані в результаті російських атак. Наразі, даний розділ вміщує в себе лише 4 проекти:

- проект модульного містечка для українців, які залишилися без домівки;
- проект з варіантами реконструкції Миколаївської ОДА;
- проекти Івана Огієнко, направлені на реконструкцію корпусу ХНУ ім Каразіна, драмтеатру Маріуполя, музею Г. Сковороди (Сковородинівка), телевежі Києва;
- проекти Дмитра Чулкова, направлені на відбудову житлового фонду Маріуполя.

При створенні даного розділу, Міністерство культури України наголошувало, що після закінчення війни, всі ці проекти будуть розглянуті, а найкращі з них відібрані для реалізації.

Останній розділ мистецької платформи, який залишилося проаналізувати – «Проекти Солідарності». В даному розділі представлені роботи іноземних митців у різних напрямках, які реалізуються за кордоном і направлені на підтримку України та привертання уваги до проблем, наявних в межах нашої держави. Також, в рамках даного розділу можна зустріти і

проекти, створені спільною працею українських та зарубіжних митців. Наразі, цей розділ налічує 44 проекти.

Останній проект цього розділу був представлений 16 січня 2023 року, французькою художницею Фанні Левеваль, яка створює різноманітні колажі про війну в Україні. За основу, художниця бере витвори мистецтва таких художників, як:

- Сальвадор Далі;
- Едуард Мане;
- Вінсент Ван Гог;
- Ян ван Ейк;
- Едвард Гоппер;
- Ежен Делакруа.

Обравши основу вона майстерно об'єднує витвір будь-якого класика з реальними фотографіями з місць бойових дій в Україні (Додаток Л) [33].

Із представленого матеріалу бачимо, що мистецтво ніколи не залишається осторонь гострих суспільних проблем, але й перебуває на їх вістрі. Автори представлених художніх робіт показали жахіття і сутність війни, як через ці випробування проходить суспільство, яку ціну доводиться платити дітям, жінкам, незахищеним категоріям громади за рішення вести неспровоковану, несправедливу війну і чим це обійдеться для теперішніх та майбутніх поколінь.

Отже, ознайомившись з платформою Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни», можна зробити висновок, що в майбутньому вона дозволить розкрити свої таланти ще більшій кількості молодих українців. Завдяки цій платформі талановиті українці можуть знайти для себе натхнення та однодумців, що дозволить ще з більшою гідністю переживати кожен день війни.

3.2. Активний вихід молоді у світове культурне життя через поширення нових творів у соціальних мережах

З моменту свого започаткування, соціальні мережі користуються особливою популярністю серед молодіжної аудиторії, а активність в їх межах вважається атрибутом мобільності та динамічності. І якщо на початкових етапах появи соціальних мереж, дехто сприймав їх як спосіб сховатися від реального життя, то на сьогоднішній день вже сформована нова віртуальна мережна культура, яка має унікальні цінності, традиції та мову [22, с. 17].

Розуміючи той факт, що використання соціальних мереж вже є звичною формою соціалізації для молоді, сучасні діячі культури починають використовувати їх з метою залучення нового покоління до своєї творчості. Так, в найпопулярніших на території України соціальних мережах Facebook та Instagram, можна знайти велику кількість офіційних сторінок співаків, письменників, акторів. Заклади культури також не відстають від цієї тенденції, створюючи свої сторінки, де презентують нові картини, спектаклі та різноманітні виставки.

Особливого поширення — розповсюдження творчості українців у соціальних мережах — набуло після початку повномасштабного російського вторгнення. Це пов'язано з тим, що соціальні мережі виступають найкращим способом поділитися своїми переживаннями та донести до представників інших країн всі жахи, що наразі відбуваються в нашій державі. Крім того, представники української культурної молоді через соціальні мережі почали активно продавати свої роботи іноземцям, а отримані кошти переправляти на потреби ЗСУ.

Твори, створені українцями під час війни, у різних соціальних мережах можна знайти за хештегом «warukraine». Так, вводячи даний хештег у соціальній мережі Instagram можна знайти 90 511 публікацій. Вже другою публікацією у списку йде сторінка Лінди Страутман, керівниці одеської галереї «Дім художників» та засновниці однойменного благодійного фонду. З

її сторінки можна перейти до офіційної сторінки галереї, яка має 1902 підписники, та ознайомитися з різноманітними витворами мистецтв українських художників, роботи яких знаходяться в галереї.

В галереї регулярно проводяться екскурсії для студентів вищих навчальних закладів та школярів. А в червні 2022 року, галерея проводила виставку «Квітуха Україна», де можна було побачити творчість декількох поколінь одеських майстрів. Зокрема, там була представлена мініатюра класика Кіріака Костанди, філософська картина Віктора Павлова, та пейзажі театрального художника Сергія Баска і молодої художниці Злати Шишман. Інформацію про відкриття виставки, була представлена на офіційному сайті галереї у соціальній мережі Instagram та на онлайн-ресурсі «Думская».

Кожну з картин, що представлена у галереї, можна придбати та вивезти за кордон. Крім того, наразі, Лінда Страутман також розглядає пропозиції від європейських галерей для представлення в них робіт молодих українських художників [29].

Через соціальну мережу Instagram також поширює свою творчість молодий український дизайнер та аніматор Олександр Безрук. Всі ілюстрації митця присвячені російсько-українській війні та супроводжуються постом на українській та англійській мові. Своєю творчістю ілюстратор прагне показати всьому світові незламність українського духу та необхідність допомагати Україні, щоб в майбутньому не постраждати від самовпевненості Російської Федерації.

Так, одна із останніх ілюстрацій Олександра Безрука присвячена трагедії 14 січня, коли через влучання російської ракети у житловий будинок міста Дніпро, загинуло майже півсотні людей. Дана ілюстрація представляє собою багато екранів телевізорів на яких зображений пошкоджений багатопверховий будинок і представлені надписи з назвами іноземних телевізійних каналів. Зображення супроводжується наступним постом: «Потрібно визнати, що Росії не місце на світовій арені, що це є дуже небезпечна країна, котра тільки зараз загрожує нам, а завтра буде

загрожувати іншій державі, і надати нам вирішальну допомогу. Ми переможемо, в цьому немає сумнівів. Єдине питання, скільки ще людей повинно загинути в своїх домівках і скільки міст буде зруйновано» [37].

Ще одним молодим митцем, який віддає перевагу розповсюдженню своєї творчості по Україні та за кордон за допомогою соціальних мереж є київський художник та дизайнер інтер'єру Володимир Ребров. Художник створює різноманітні портрети пов'язані з тематикою війни у техніці «малюнок олівцем».

Частіше за все, чоловік використовує чорний, жовтий та блакитний кольори. Винятком стала одна із його останніх робіт, яка зображає росіянку Анну Ліннікову, що приймала участь у фіналі конкурсу «Міс Всесвіт» (Додаток М). Створюючи цю картину, митець використав червоний колір та додав на саму картину напис: «Росія – країна терорист». Поділившись своєю роботою, художник прокоментував її наступним чином: «Я досі не розумію, чому цивілізований світ дозволяє росії брати участь у міждержавних конкурсах. Країні, яка чинить терор, несе горе і смерть на наші землі. Вибачте за червоний колір. Але їх души і руки вже не відмити!» [28].

Серед української молоді, яка прагне вийти у світовий культурний простір, поширюючи власні твори у соціальних мережах, варто виокремити і художницю Христину Овсієнко. До початку повномасштабної війни, дівчина займалася створенням портретів відомих людей (акторів, художників, кіногероїв) за допомогою кольорових олівців та фарб. З початку повномасштабної війни, стиль дівчини та тематика були повністю змінені. Тепер, художниця створює ілюстрації направлені на підтримку українського народу та привертання уваги до ситуації, що відбувається в межах України. Прикладом таких робіт є ілюстрації «Мій дім – Україна» та «Дух України» (Додаток М) [44].

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що сучасна творча молодь, яка прагне визнання, в першу чергу буде намагатися поділитися своїми роботами саме через соціальні мережі. І цей крок можна вважати

максимально правильним, адже соціальні мережі дозволяють поділитися своєю діяльністю не лише з українцями, але й з іноземцями, що є максимально актуальним під час війни.

ВИСНОВКИ

В ході виконання кваліфікаційної роботи було здійснено наступні завдання:

- охарактеризовано проблему відродження національної свідомості, як одну із головних рис національної культури;
- розкрито культурно-історичну обумовленість творчості;
- проаналізовано стан та тенденції стимулювання і заохочення молоді в культурному просторі України;
- досліджено культурну політику держави як передумову творчої діяльності молоді;
- оцінено рівень підтримки української національної продукції у всіх сферах культури;
- проаналізовано роботу платформи Міністерства культури та інформаційної політики України «Мистецтво під час війни»;
- охарактеризовано особливості виходу української творчої молоді у світовий культурний простір шляхом розповсюдження нових мистецьких творів через соціальні мережі.

На основі виконаних завдань сформовано низку висновків:

1. Розвиток національної культури відбувається відразу після відродження національної свідомості. Під національною культурою варто розуміти сферу спілкування, яка об'єднує в собі індивідів та функціонує завдяки набутим культурним явищам загального значення.

2. Творчість – це діяльність людини, спрямована на формування духовних та матеріальних цінностей. Творчість напряду пов'язана з культурою, адже саме завдяки останній вона спрямовується на отримання загальнозначущих результатів.

3. В останні роки, на території України активно впроваджуються закони, робота яких направлена на розвиток творчих здібностей молоді. Головним документом, що регулює цей процес, виступає Указ Президента

України «Про національну молодіжну стратегію до 2030 року». Активно впроваджуються програми, направлені на заохочення молоді до українського культурного простору, створюються спеціальні хаби, де молодь може розвивати комунікаційні навички та реалізовувати творчі проекти.

4. Культурна політика держави направлена на підтримку українського національного продукту, що підтверджується Розпорядженням «Про схвалення довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» та Законом України «Про Український культурний фонд». Саме Український культурний фонд розглядає проекти, запропоновані українськими митцями та відбирає ті, що заслуговують уваги, а відповідно, будуть додатково профінансовані. У 2016 році створений Український інститут книги діяльність якого направлена на оновлення бібліотечного фонду держави та заохочення молодих українських письменників.

5. Через повномасштабне вторгнення російських військ на територію нашої держави, українська влада була змушена призупинити фінансування творчих проектів українських митців. Проте, для збереження української культури на гідному рівні, була створена мистецька платформа «Мистецтво під час війни». Наразі, вона вміщує в себе 309 проектів, велика кількість з яких запропонована саме молодими митцями. Після перемоги, всі ці проекти будуть розглянуті, а частина з них, зокрема з категорії архітектурних проектів, профінансована і реалізована. Наразі, українська молодь активно використовує соціальні мережі для розповсюдження своїх творчих робіт та привернення уваги інших держав до проблем наявних на території України. Зокрема, великою популярністю користується соціальна мережа Instagram.

6. Молодь є найбільш динамічним та потужним сегментом суспільства, який може внести значний вклад у розвиток культури та сучасного культурного простору України. Завдяки розвитку технологій та доступності інформації, молодь має більше можливостей для самореалізації та виявлення свого творчого потенціалу. Сьогодні, українська молодь активно займається різними видами мистецтва та виставляє свої роботи на місцевому та

національному рівні. А через військові дії, спостерігається зростання інтересу молоді до традиційної культури та національної спадщини України. Представники молоді стають учасниками фольклорних та етнічних фестивалів, конкурсів, театралізованих шоу та інших подій, що сприяють популяризації та збереженню культурної спадщини України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення системи державного управління у книговидавничій сфері: Закон України №954-VIII від 06.11.2016 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-19#Text> (дата звернення 04.01.2023).
2. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України № 1977-VIII від 23.03.2017 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> (дата звернення 05.01.2023).
3. Про національний культурний продукт: Закон України №4298 від 01.04.2009 [Електронний ресурс]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3BE00A?an=3> (дата звернення 05.01.2023).
4. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента №94/2021 від 12.03.2021 [Електронний ресурс]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U094_21?an=1 (дата звернення 03.01.2023).
5. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 119-2016-р від 01.02.2016 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80#Text> (дата звернення 04.01.2023).
6. Про Український культурний фонд: Закон України №1976-VIII від 23.03.2017 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1976-19#Text> (дата звернення 04.01.2023).
7. Боряк Г. Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847-1914). Збірник документів і матеріалів. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2013. 810 с.
8. Головка А. В. Ідеологічні чинники розбудови української національної культури у 20-тих рр. ХХ ст. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2012. С. 41-47.

9. Гончаренко Н. Європейський досвід використання грантових механізмів підтримки культури у світлі інституційних реформ галузі культури в Україні. *Культурологічна думка*. 2018. №14, С. 131-139.
10. Гриджук О. Є. Пріоритети культурної політики на сучасному етапі суспільної трансформації. *Науковий вісник*. 2007. №17, С. 296-307.
11. Грицак Я. Нариси з історії України: формування української модерної нації: навчальний посібник. Київ, Генеза, 2003. 249 с.
12. Гурець Н. Т. Педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у гуртковій роботі: Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук. Харківський державний педагогічний університет імені Г. Сковороди. Харків, 1994. 25 с.
13. Дашкевич Я. Постаті. Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М. С. Грушевського НАНУ, 2007. 808 с.
14. Дмитрієнко М. Ф., Шелюх Т. М. Історична періодика на Україні в радянський час. *Український історичний журнал*. 1971. №7, С. 127–134.
15. Карлова В. Формування національної самосвідомості українського народу в період національно-культурного відродження. *Демократичне врядування*. 2010. №6, С. 1-10.
16. Литвин В. М. Історія України: хрестоматія. Київ: Наукова думка, 2013. 1056 с.
17. Молодь у культурі, культура для молоді: потенціал закарпатських сіл: аналіт. звіт. Ужгород: Закарпат. регіон. центр соц.-екон. і гуманіт. дослідж. НАН України, 2021. 127 с.
18. Моляко В. О., Музика О. Л. Здібності, творчість обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
19. Ненько Ю. Сутність поняття «творчість», «творча самореалізація». *Збірник наукових праць*. 2009. №2, С. 256-262.
20. Падовська О. М. Українська та зарубіжна культура. Розділ I: Теоретичні основи культури: конспект лекцій. Львів: Державний комітет України з фізичної культури і спорту, 2001. 49 с.

21. Платон. Сочинения в четырех томах. СПб: «Изд-во Олега Абышко», 2007. Т. 2. 626 с.
22. Поплавський М. Соціальні мережі як культурно-просвітницький ресурс. *Український інформаційний простір*. 2020. №5, С. 12-27.
23. Карпенко Н. А. Психологія обдарованості: підходи до розуміння. *Науковий вісник*. 2013. №1, С. 52-64.
24. Словник української мови. Київ: Наукова думка, 1979. Т. 10. С. 658.
25. Фурман А. В. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект: монографія. Тернопіль: Астон, 2007. 164 с.
26. Prusaitis S. The Cultural Environment of International Business. *CAVUMC*. 2007. P. 124-157.
27. Башта, городи та музика села [Електронний ресурс]. URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/sup/cyg/bgm.html> (дата звернення 04.01.2023).
28. Владимир Ребров [Електронний ресурс]. URL: <https://www.instagram.com/rebrov0/> (дата звернення 31.01.2023).
29. Галерея «Дім Художників» [Електронний ресурс]. URL: <https://www.instagram.com/galleryodessa/> (дата звернення 31.01.2023).
30. Конкурс найкращих практик молодіжної роботи – 2021 [Електронний ресурс]. URL: <http://4uth.gov.ua/konkurs-najkrashhyh-praktyk-molodizhnoyi-roboty-2021/> (дата звернення 04.01.2023).
31. Культура, цінність, творчість [Електронний ресурс]. URL: https://studopedia.com.ua/1_19378_lektsIya--kultura-tsInnostI-tvorchIst.html (дата звернення 05.12. 2022).
32. Любка А. Фаза агітації [Електронний ресурс]. URL: <https://zbruc.eu/node/74629> (дата звернення 05.12.2022).
33. Мистецтво під час війни. Офіційна платформа [Електронний ресурс]. URL: <https://war-art.mkir.gov.ua/> (дата звернення 26.01. 2023).
34. Мовні квоти на музику: за півтора роки на сцені з'явилося близько 50 україномовних виконавців [Електронний ресурс]. URL: <https://texty.org.ua/arti>

cles/86358/Movni_kvoty_na_muzyku_za_pivtora_roky-86358/ (дата звернення 05.01.2023).

35. Молодь і заклади культури. Як знайти точки дотику? [Електронний ресурс]. URL: <https://cedos.org.ua/molod-i-zaklady-kultury-yak-znajty-tochky-dotyku/> (дата звернення 03.01.2023).

36. Моніторинг: Українська мова завойовує ефір. Найбільш русифіковані – інтернет, преса та сфера послуг [Електронний ресурс]. URL: https://texty.org.ua/articles/89186/Monitoryng_Ukrajinska_mova_zavojovuje_jefir_Najbilsh_rusyfikovani-89186/ (дата звернення 05.01.2023).

37. Олександр Безрук [Електронний ресурс]. URL: <https://www.instagram.com/kamradu/> (дата звернення 31.01.2023).

38. Олександра Верховинська показала сукні, забруднені війною [Електронний ресурс]. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7856/Artykul/2996408> (дата звернення 27.01.2023).

39. Проект держбюджету-2018: демонстративне недофінансування суспільного мовника та невинуватення сподівань Держкіно [Електронний ресурс]. URL: <https://detector.media/rinok/article/130592/2017-10-04-proekt-derzhbyudzhetu-2018-demonstratyvne-nedofinansuvannya-suspilnogo-movnyka-ta-nevpravdannya-spodivan-derzhkino/> (дата звернення 05.01.2023).

40. Простори для молоді відкрили у всіх районах столиці [Електронний ресурс]. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/58510/> (дата звернення 04.01.2023).

41. Рибальська А. Київ разом з Харковом. У столиці встановлять арт-об'єкт, який символізуватиме єдність міст [Електронний ресурс]. URL: <https://suspilne.media/272187-kiiv-razom-z-harkovom-u-stolici-vstanovlat-art-obekt-akij-simvolizuvatime-ednist-mist/> (дата звернення 25.05.2023).

42. Український інститут книги опублікував офіційну позицію щодо формування бюджету установи в 2022 році [Електронний ресурс]. URL:

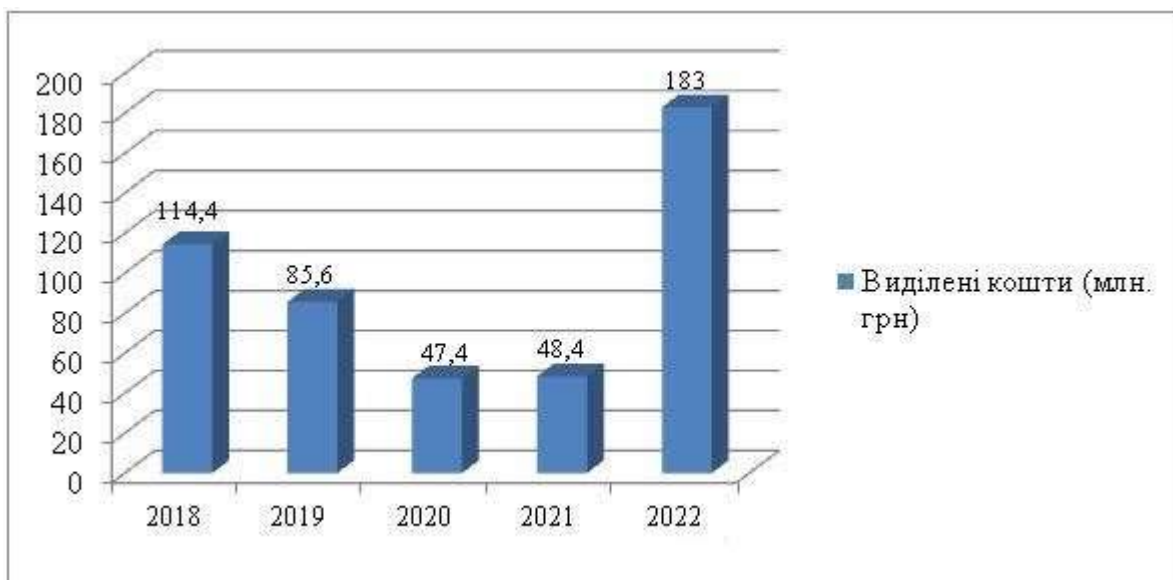
<https://susilne.media/167343-ukrainskij-institut-knigi-opublikuvav-ofijnu-poziciu-sodo-formuvanna-budzetu-ustanovi-v-2022-roci/> (дата звернення 04.01.2023).

43. Як повернути сільську молодь до закладів культури? [Електронний ресурс]. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/yak-povernuti-silsku-molod-do-zakladiv-kulturi/> (дата звернення 03.01. 2023).

44. Kristina Ovsienko [Електронний ресурс]. URL: https://www.instagram.com/ovsienko_art/ (дата звернення 31.01.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А. Витрати на поповнення бібліотечного фонду в період 2018-2022 рр.

Додаток Б. Кадри з проекту «Сукні забруднені війною»; Ілюстрації Ю. Твертіної «Діти сплять у підвалі на земляній підлозі» і «Бабуся з котами та собакою на розвалинах свого будинку»; Ілюстрації Р. Міллера «Монохром», «Жертва» та «Повітря»

Додаток В. Приклади робіт цифрового художника Андрія Гупси у стилі «до/після», представлені в межах платформи «Мистецтво під час війни»

Харківська обласна рада. Площа Свободи

Київ. Лук'янівка

Маріуполь. Донецький академічний облмуздрамтеатр

Додаток Г. Картини з виставки Олени Ліберті у Литві

«Українська Юдифь»

«Редіс»

«Донецький академічний облмуздрамтеатр»

«Маріуполь у вогні»

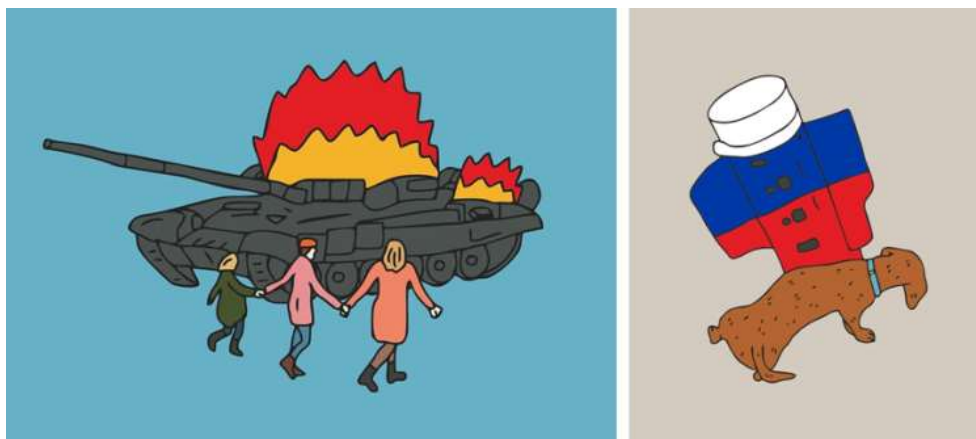

«26.04»

«30.04»

Додаток Д. Постери О. Грехова на тематику українсько-російської війни; Скульптура 5-річного хлопчика, виконана М. Глебою; Патріотичні коти, створені художником LBWS

Додаток Е. Проекти підкатегорії «Демонстрації», представлені в рамках платформи «Мистецтво під час війни»

Протест біля посольства Угорщини у Варшаві

Акція руху «Femen» на Канському кінофестивалі

Акція вшанування загиблих у драмтеатрі Маріуполя

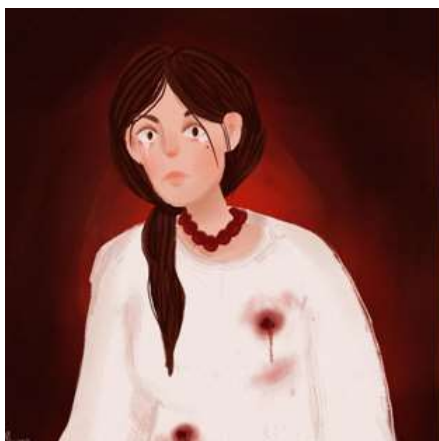
**Додаток Ж. Експонати виставки «Броня»; Інсталяція «Вінок» В.
Псоткової**

Додаток 3. Ілюстрація поштової марки Укрпошти

Додаток И. Ілюстрації Х. Данько на тему війни

Додаток К. Моделі суконь з колекції Віти Кін

Додаток Л. Роботи Фанні Левеваль

Додаток М. Портрет Анни Ліннікової створений В. Ребровим; Ілюстрації
Х. Овісієнко «Мій дім – Україна» та «Дух України»

